

ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
รัตนา กิจเกื้อกูล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มกราคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการ
ของเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
รัตนา กิจเกื้อกูล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มกราคม 2550

รัตนา กิจเกื้อกูล. (2550). *ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร และชั้นเรียนของบุตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด 6 โรงเรียน จำนวน 398 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบ t (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผู้ปกครองที่มีสถานภาพแตกต่างกันด้านความสัมพันธ์กับเด็ก มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้ปกครองที่มีสถานภาพแตกต่างกันด้านจำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร และชั้นเรียนของบุตร มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีบุตรเกิดลำดับต่างกัน และมีบุตรเรียนชั้นต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF PARENTS' NEEDS ON YOUNG CHILDREN DEVELOPMENT
IN SCHOOL UNDER SERVICE OF NONTHABURI
EDUCATIONAL OFFICE : AREA 1.

AN ABSTRACT
BY
RATANA KIJKUAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
January 2007

Ratana kijkuakul. (2007). *A Study of Parents' Needs on young Children Development in School under Service of Nonthaburi Educational Office : Area 1.*

Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee : Dr. Suchinda Kajonrungsilp, Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The purposes of this study were to investigate the parents' needs, in school under service of Nonthaburi Educational Office : Area1, on young children's physical, mental, social and intellectual development. To compare their needs in according to relationship with the child, a number of child, sibling position and child's classroom level.

The sample for this study consisted of 398 parents of the young children in 1-2 kindergarten of 2006 academic year, 6 schools under service of Nonthaburi Educational Office : Area1. They were obtained by Stratified Random Sampling. The research instrument used for collecting data was a questionnaire developed by the researcher. The reliability of questionnaire was .95. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the study were as followed:

1. The needs of parents on young children's at all developments; such as physical, social and intellectual development, were at high level. When comparing each development, it found that the needs for physical, social and intellectual development were at high level when the need for mental development was at the highest level.

2. The needs of parents in all developmental areas according to relationship with the child was not shown any difference, but the numbers of children, sibling position and child's classroom level were shown significantly different at .05 level. When comparing each factor, it found as the following;

- 2.1 The needs of parents who have different relationship with the child on young children's emotional and social developments were shown significantly different at .05 level.

- 2.2 The needs of parents who have different numbers of children, sibling position and child's classroom level on young children's physical and social developments were shown significantly different at .05 level.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อคิด และกำลังใจในการจัดทำงานวิจัยขึ้นนี้ด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ และรองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและประสบการณ์แก่ผู้วิจัยจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา และรู้ถึงคุณค่าของการนำความรู้ที่ไปยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. รุ่งเรือง สุขภิรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา จีวแหลม ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารุณี สกุลภารักษ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบัวขวัญ ผู้อำนวยการโรงเรียนลานนาบุญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสมรโกฏิ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแดง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประจักษ์ศิลปาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดส้มเกลี้ยง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดช่องพลู ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านสถานที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ขอกราบขอบพระคุณรองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูทุกท่าน และผู้ปกครองทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการรวบรวม ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ พี่สาว คุณอาอิสระ และคุณอาศิริพร กิจเกื้อกูล ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของมารดาบิดา อีกทั้งคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

รัตนา กิจเกื้อกูล

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมุติฐานในการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง.....	8
	ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง.....	8
	บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	9
	หลักการและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง.....	11
	องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	14
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	18
	ความหมายและหลักการพัฒนาการ.....	18
	พัฒนาการด้านร่างกายและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย.....	20
	พัฒนาการด้านอารมณ์และแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย.....	22
	พัฒนาการด้านสังคมและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย.....	25
	พัฒนาการด้านสติปัญญาและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย.....	27
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	31
	ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	31
	จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2	(ต่อ) หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	35
	นวัตกรรมการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย.....	37
	ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	45
	งานวิจัยในประเทศ.....	45
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	47
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	49
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	50
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	72
	สมมติฐานในการวิจัย.....	72
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	72
	การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า.....	73
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	73
	อภิปรายผล.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	81
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	82
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	83
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก	92
ภาคผนวก ข	94
ภาคผนวก ค	96
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	107

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	50
2	จำนวนและร้อยละ ของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 1	57
3	เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของ เด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1.....	58
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย.....	59
5	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย.....	60
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย.....	61
7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย.....	63
8	เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก.....	65
9	เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามจำนวนบุตร.....	66
10	เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามลำดับการเกิดของบุตร.....	67
11	เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามชั้นเรียนของบุตร.....	68
12	เปรียบเทียบลำดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1.....	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
---	---------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” เพราะเด็กเป็นทั้งตัวแทนของกลุ่มเยาวชน และจะเป็นตัวแทนของผู้ใหญ่ในสังคมอนาคต เด็กจึงเป็นจุดเริ่มต้นของบุคคล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคม ถ้าสังคมปราศจากเด็กที่มีคุณภาพสังคมก็จะมีคุณภาพที่ดีไม่ได้ (วรารัตน์ รักวิชัย .2535 : 13) ความสำคัญของเด็กในทัศนะของนักจิตวิทยา นักการศึกษา หลายท่านต่างให้ความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องเหมาะสม ฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กในระยะ 6 ปีแรกของชีวิตสำคัญที่สุด และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อ พัฒนาการในวัยต่อมา เนื่องจากเด็กสามารถรับรู้และซึมซับประสบการณ์ต่างๆ ได้ทั้งดีและไม่ดีซึ่งมี ผลต่อความรู้สึกฝังใจ และความรู้สึกนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น ทั้งนี้ริคส์สันกล่าวว่า บุคลิกภาพของเด็กจะพัฒนาไปในทางบวกหรือเป็นไปในทางลบ ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างบิดา มารดา กับเด็ก และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสำคัญ จากการวิเคราะห์ผลงานการวิจัยของสถาบัน ที่ศึกษาในเรื่องสติปัญญาในหนังสือชื่อ Stability and Change in Human Characteristics บลูมสรุปไว้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเมื่ออายุ 4 ปี จะพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 และใน ระหว่างอายุ 4-8 ปี สติปัญญาของเด็กจะอยู่ที่ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีพัฒนาการทาง สติปัญญามากที่สุดในช่วงเด็กปฐมวัย (รติชน พริยสธ.2543 : 11-13) จากความคิดเห็นของ นักจิตวิทยา นักการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมประสบการณ์ ต่างๆ ที่เด็กๆ ได้รับในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ในแต่ละช่วงชีวิตต่อเนื่องไปจนถึงผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้การให้การอบรมเลี้ยงดู และจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของเด็กจึงเป็นการสร้าง พื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพอนาคตของชาติที่ยั่งยืนและป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว

ปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กคือพ่อแม่ผู้ปกครอง เนื่องจากเด็กเล็กจะเลียนแบบอย่าง ของพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองจึงเป็นต้นแบบสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมี พฤติกรรมที่ถูกต้อง (Hurlock.1959 : 434) ทั้งนี้พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกายของเด็กด้วยการตอบสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐานของเด็ก เช่นด้านอาหาร ด้าน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่หลับนอน การดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และ สังคมด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเมตตาเข้าใจต่อเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดี สอนให้เด็ก รู้จักควบคุมอารมณ์ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม สอนให้รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมปฏิบัติและ

ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาทำได้โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ให้เวลาพูดคุย สนทนาได้ตอบ เพื่อส่งเสริมทักษะทางการคิดและทักษะทางภาษา (อารี รังสินนท์.2524 : 115-117)

อย่างไรก็ตามการที่เด็กจะมีพัฒนาการเป็นไปตามปกติสมบูรณ์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ อีกเช่น ปัจจัยด้านขนาดของครอบครัว ลักษณะส่วนบุคคลของพ่อแม่แล้ว ได้แก่ จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความเชื่อ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รายได้ ระดับการศึกษา อายุของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นต้น เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก (จกมล เกษตุ้ม.2541 :345) โดยเฉพาะครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลซึ่งได้รับผลกระทบจากภาวะการณ์แข่งขันทางเศรษฐกิจ ความเร่งรีบของการดำเนินชีวิตประจำวันทำให้บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการอบรมดูแลเอาใจใส่เด็กลดลง เพราะสมาชิกในครอบครัวต่างมุ่งทำมาหากิน เหตุนี้ทำให้สถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น จากรายงานสถิติการศึกษาของประเทศไทยปีการศึกษา 2547 ของสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 6-11) พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวเพียงร้อยละ 17.5 และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากศูนย์เด็ก ชั้นเด็กเล็ก และอนุบาล ถึงร้อยละ 82.5 ทั้งนี้ถือเป็นวิกฤตของเด็กปฐมวัยเมื่อข้อเท็จจริงจากการประเมินสถานการณ์และทดสอบพัฒนาการอย่างคัดกรองในเด็กปฐมวัย พบว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้าในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก ขาดมาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของสถานบริการ ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมใส่ใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของชุมชน และท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ รัฐบาลจึงเร่งกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยมีครอบครัวเป็นแกนหลัก และผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กในทุกภาคส่วนของสังคม ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาตรา 9 เกี่ยวกับการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา และมาตรา 13 เกี่ยวกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542 :6-8)

จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งใน 5 จังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพฯ คือนนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม สมุทรสาคร และปทุมธานี มีเนื้อที่ประมาณ 622 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย ด้วยเหตุที่นนทบุรีเป็นจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพฯ และอยู่ห่าง

จากกรุงเทพฯ เพียง 20 กิโลเมตร จึงมีปริมาณการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสูง อีกจังหวัดหนึ่งของประเทศ รวมทั้งมีอัตราการขยายตัวของจำนวนประชากรที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี การเป็นเมืองปริมณฑลของกรุงเทพมหานครทำให้จังหวัดนนทบุรีต้องเป็นเมืองที่รองรับการเจริญเติบโต และการขยายตัวของกรุงเทพมหานครอย่างไร้ทิศทาง ทำให้เกิดปัญหาราคาที่ดินสูงขึ้น ปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่นละออง น้ำเสีย ขยะมูลฝอย ปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร บ้านเรือน การขาดการจัดระเบียบสังคม และปัญหาสภาพชุมชนเมืองที่ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเมืองเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่อพยพเข้ามาเพื่ออยู่อาศัย และเดินทางไปทำงานที่กรุงเทพฯ หรือจังหวัดใกล้เคียง จึงไม่มีความผูกพันซึ่งกันและกันภายในชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อชุมชนและการพัฒนาชุมชน (นโยบายและการพัฒนา. 2547 : ออนไลน์) จากสภาพปัญหาของจังหวัดนนทบุรีที่กล่าวมา อาจกล่าวได้ว่าผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของจังหวัดนนทบุรี กำลังได้รับผลกระทบจากสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองดังกล่าว เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาการย้ายโรงเรียน ปัญหาการขาดความร่วมมือกันพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องทั้งทางบ้าน โรงเรียน และชุมชนอันเนื่องมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสภาพสังคมเมือง เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาจังหวัดนนทบุรีเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ สถานศึกษาควรทราบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเพื่อเป็นตัวบ่งชี้พื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่แนวทางในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องระหว่างบ้านกับโรงเรียนและขยายไปสู่ชุมชน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี เขต 1 เพื่อนำข้อค้นพบมาเป็นข้อมูลให้กับทางครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ใช้พิจารณาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี เขต 1 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน และหน่วยงานทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้ใช้พิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด 51 โรงเรียน จำนวน 4,724 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด 6 โรงเรียน จำนวน 429 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ปกครอง แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 ความสัมพันธ์กับเด็ก
 - 1.2 จำนวนบุตร
 - 1.3 ลำดับการเกิดของบุตร
 - 1.4 ชั้นเรียนของบุตร
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้ปกครอง** หมายถึง บิดามารดา หรือญาติของเด็ก เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ได้รับการศึกษาอยู่ทั้งระดับอนุบาล1 และอนุบาล2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต1
2. **ความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการ** หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การจัดสภาพแวดล้อม และการให้ครูประพติดต่อกับเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านร่างกาย หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายเกี่ยวกับการมีทักษะกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก การมีสุขภาพแข็งแรง การรู้จักรักษาความปลอดภัยและมีสุขนิสัยที่ดี

2.2 ด้านอารมณ์ หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์เกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการมีคุณธรรม จริยธรรม

2.3 ด้านสังคม หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมเกี่ยวกับการรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักปรับตัว และการปฏิบัติตามมารยาทวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

2.4 ด้านสติปัญญา หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับการใช้ภาษา การรู้จักคิด และการสังเกตเปรียบเทียบ

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 ในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

4. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนอนุบาลรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดลานนาบุญ โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ โรงเรียนวัดแดง โรงเรียนวัดประจักษ์รังสรรค์ โรงเรียนชุมชนวัดส้มเกลี้ยง และโรงเรียนวัดซองพลู

5. สถานภาพของผู้ปกครอง หมายถึง องค์กรประกอบ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง มี 4 ด้าน ดังนี้

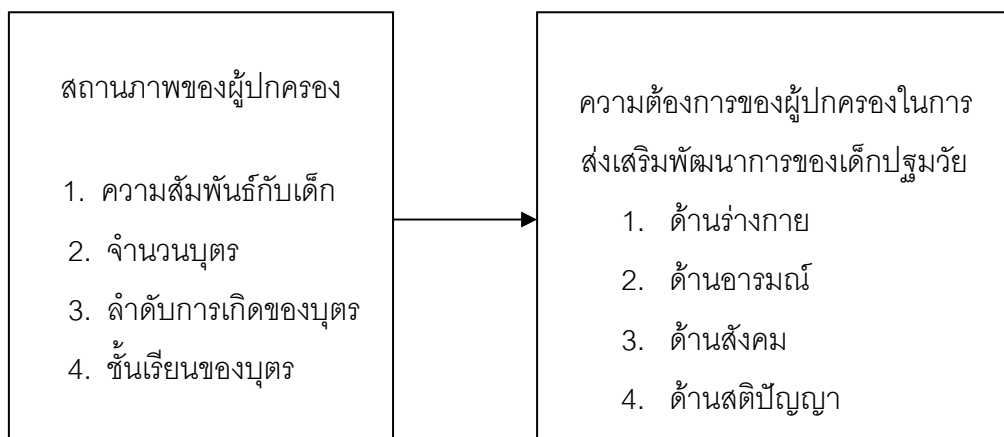
5.1 ความสัมพันธ์กับเด็ก หมายถึง สถานภาพความเกี่ยวข้องของผู้ปกครองกับเด็ก แบ่งออกเป็นบิดาหรือมารดา และญาติ

5.2 จำนวนบุตร หมายถึง จำนวนบุตรทั้งหมดซึ่งรวมอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แบ่งออกเป็น 1 คน และตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

5.3 ลำดับการเกิดของบุตร หมายถึง การนับเรียงลำดับบุตรตามการเกิดก่อนและหลังในมารดาคนเดียวกัน แบ่งออกเป็น บุตรลำดับที่ 1 (ลูกคนโต) และบุตรลำดับอื่นๆ (ลูกคนที่ 2 , ลูกคนที่ 3 เป็นต้น) โดยระบุบุตรที่อยู่ในห้องเรียนอนุบาลกลุ่มตัวอย่าง ณ. ขณะที่ทำเนิการวิจัย

5.4 ชั้นเรียนของบุตร หมายถึง ระดับชั้นการศึกษาของบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น อนุบาล 1 และอนุบาล 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน
2. ผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดลำดับต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน
4. ผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนชั้นต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง
 - 1.1 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง
 - 1.2 บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.3 หลักการและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง
 - 1.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายและหลักการพัฒนาการ
 - 2.2 พัฒนาการด้านร่างกายและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย
 - 2.3 พัฒนาการด้านอารมณ์และแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย
 - 2.4 พัฒนาการด้านสังคมและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย
 - 2.5 พัฒนาการด้านสติปัญญาและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.3 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.4 นวัตกรรมการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.5 ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาปฐมวัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง

1.1 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง

อารี รังสินันท์ (2524 :167) การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี ปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง เป็นผลมาจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดานั่นเอง พ่อแม่ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และสร้างเสริมบุคลิกภาพของเด็กอย่างมาก การให้การอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้ความรัก ความอบอุ่น และสนองตอบต่อความต้องการของเด็ก จะทำให้เด็กเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้าน

รัตนาวดี รอดภิรมย์ (2533 : 26) ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของผู้ปกครองในการให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยว่า เป็นบทบาทที่มีอิทธิพลที่สุดต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก เป็นทั้งแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัย สร้างพื้นฐานทางบุคลิกภาพ ถ่ายทอดแรงจูงใจและค่านิยมต่างๆ ให้กับเด็ก โดยเฉพาะบิดามารดาจะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้เด็กได้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและพัฒนาไปสู่บุคลิกภาพและพฤติกรรมของ เด็กตราบนานถึงวัยผู้ใหญ่

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก : 8) ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า การเลี้ยงเด็กที่แท้จริงไม่ใช่ความต้องการให้เด็กโต ได้เรียน และมีอาชีพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การเลี้ยงเด็กมีความหมายมากกว่าการให้อาหารเสื้อผ้า ดูแลและช่วยเหลือให้เด็กสุขสบายดีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้ความมั่นคงทางจิตใจ และการช่วยให้เด็กต่อสู้ในโลกที่ซับซ้อนและอันตรายได้ด้วย

จงกล เกษตุ้ม (2541 : 12) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก เพราะพ่อแม่เป็นผู้ดูแลเอาใจใส่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กในด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ พ่อแม่มายังเป็นตัวแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ฉะนั้นการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองตลอดด้วยต้นของชีวิต จึงมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่

โบวเลย์ (Bowley. 1975 : 55) กล่าวถึงการเลียนแบบพฤติกรรมของเด็กวัยก่อนเรียนว่ามีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อแม่ แบบแผนของพ่อแม่จะกลายเป็นแบบแผนของเด็กในการแสวงหาเพื่อทำตัวเลียนแบบ รวมทั้งมาตรฐานและคุณค่าของพ่อแม่ก็จะกลายเป็นของเขาด้วย

มุสเซน (Mussen. 1963 : 193) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู ในระยะต้นของชีวิต ควรมีพื้นฐานในการให้ความรักและความอบอุ่นเป็นสำคัญ และเมื่อเด็กโตขึ้นเขาจำเป็นที่จะต้องได้รับสิ่งแวดล้อม ที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างขวางออกไป ซึ่งสภาพที่แวดล้อมเด็กและทัศนคติของพ่อแม่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู

รวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็ก มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กจะเกิดขึ้นที่บ้าน จากการที่เด็กได้มีสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่เป็นแม่ของเขา ดังนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูทารกของแม่จึงมีผลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของทารกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

โฮสเลอร์ (Hostler. 1965 : 82 – 83) กล่าวถึงการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อลูกว่า หากเด็กคนใดไม่มีแม่ให้การอบรมเลี้ยงดู เด็กคนนั้นจะเจริญเติบโตไม่เต็มที่ในด้านที่เกี่ยวกับ อารมณ์-สังคม และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพราะแม่เป็นเสมือนผู้ก่อตั้งสิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็ก โดยเด็กจะได้รับการเรียนรู้จากการพูดและการกระทำของแม่ ซึ่งแม้ว่าเด็กขาดแม่จะมีความสำเร็จในตนเองเท่ากับเด็กอื่นๆ ที่มีพ่อแม่อยู่ก็ตาม แต่แม่ย่อมเป็นสิ่งที่เด็กต้องการและสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก

จากคำที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองนั้น มิได้มุ่งเพียงเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตแต่ภายนอกอย่างการเท่านั้น แต่ต้องการให้จิตใจเจริญเติบโตตามไปด้วย การเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาของเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อเป็นรากฐานด้านบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต

1.2 บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

สมเด็จพระญาณสังวร (2516 : 51) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า การยกย่องให้เป็นพรหมของลูก แสดงให้เห็นว่าผู้เป็นพ่อเป็นแม่มีความสำคัญต่อลูก ในฐานะที่ต้องปกป้องคุ้มครองลูก ซึ่งคุณธรรมของผู้เป็นพรหม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย (1) ความเมตตา ความรักปรารถนาให้ลูกมีความสุข (2) ความกรุณา ความสงสารเมื่อลูกมีทุกข์ (3) มุทิตา ยกย่องยินดีและส่งเสริมให้กำลังใจลูกที่ประพฤติดี และ (4) อุเบกขา วางตนเป็นกลาง เลี้ยงดูลูกด้วยความยุติธรรม ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้ควรเป็นเสมือนจริยธรรมประจำของผู้ที่เป็นพ่อแม่ นอกจากนี้ ในหลักของฆราวาสธรรมและทิศธรรม ได้กำหนดให้เห็นถึงหน้าที่และบทบาทที่พ่อแม่ถือปฏิบัติต่อลูกไว้ในทิศหก โดยกล่าวถึง ปัจฉิมทิศอันเป็นทิศเบื้องหลัง ได้กำหนดแนวปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่พ่อแม่พึงปฏิบัติต่อบุตรห้าประการ คือ ห้ามลูกไม่ให้ทำชั่ว ให้ลูกตั้งอยู่ในความดี สนับสนุนให้ลูกศึกษาศิลปวิทยา หาครูที่สมควรให้และมอบทรัพย์ให้ในสมัย

อารี รังสินนท์ (2524 : 165 - 117) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองควรเป็นดังนี้

1. การเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตในสังคม เด็กควรได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ด้วยความรักความอบอุ่น การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตในสังคมอย่างสมบูรณ์ ต้องให้เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นมูลฐานอย่างเพียงพอ ซึ่งได้แก่ การตอบสนองความต้องการทางร่างกาย คือการให้อาหารตามหลักโภชนาการ การนอนหลับพักผ่อน การจัดหาเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม การออกกำลังกาย

การฝึกหัด การขับถ่าย และการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ และการตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา คือ ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับว่าเด็กคือส่วนสำคัญของครอบครัว การเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง

2. การอบรมและการให้การศึกษาเบื้องต้นโดยตรง การอบรมให้เด็กรู้จักระเบียบของสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเด็กจะสามารถปรับตัวในสังคมได้ดี ซึ่งใช้วิธีการดังนี้ การปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็ก คือ การมีสุขภาพอนามัยดี มีระเบียบวินัย มีชีวิตที่เรียบง่าย มีความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี และกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักการแก้ปัญหา การอบรมมารยาททางสังคม คือ การฝึกมารยาทในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเวลาสถานที่ และมารยาทในการรับประทานอาหาร และการปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้องให้แก่บุตร คือ ความรู้สึกนึกคิดของบิดามารดา ซึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านเจตคติของเด็ก

3. การส่งเสริมความสนใจของลูก โดยการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ลูกมีความสนใจ เช่น อุปกรณ์ระบายสี วาดรูป ถ้าลูกสนใจทางด้านศิลปะ หนังสือนิทาน เครื่องเล่นที่เหมาะสม พาไปทัศนศึกษา

4. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา โดยการส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาต่างๆ ส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสทำในสิ่งที่ตนสนใจ มีความรับผิดชอบในการทำงานต่างๆ รู้จักการสังเกตและสนใจสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และส่งเสริมทักษะทางภาษาเพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ทางภาษาต่อไป

5. การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม โดยการส่งเสริมอบรมให้ลูกเข้าใจในด้านวัฒนธรรมของชาติ ในการรักษายกย่องมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีของไทย เพื่อให้เด็กได้รู้จักคุณค่ามรดกวัฒนธรรมไทย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ข : 5) กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า ผู้ปกครองเป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการและผู้ให้การศึกษา ดังนี้

บทบาทด้านผู้เลี้ยงดู ผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงดูโดยการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก ด้วยการสนองตอบความต้องการทางร่างกาย ทั้งอาหาร การพักผ่อน นอนหลับ เครื่องนุ่งห่ม การได้รับภูมิคุ้มกันโรค การยอมรับทางจิตใจ การปรับตัวเข้ากับสังคม รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทางสติปัญญา

บทบาทด้านผู้ส่งเสริมพัฒนาการ ผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคมอย่างสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ผู้ปกครองจึงเป็นผู้เอื้ออาทรแก่เด็ก ให้การยอมรับเด็ก และสนองตอบเด็กด้วยกำลังใจ เป็นการสร้างสรรค์อารมณ์ของเด็ก ผู้ปกครองจะทำทุกวิธีที่จะทำให้เด็กที่เลี้ยงนั้นเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

บทบาทของผู้ให้การศึกษา ผู้ปกครองคือครูคนแรกของเด็กลำดับตั้งแต่การฝึกขับถ่าย การแต่งตัว การอบรมมารยาททางสังคม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ทั้งโดยการสั่งสอนและการเลียนแบบ

โกรทเบิร์ก (Grotberg. 1979 : 211) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยส่วนใหญ่จะได้รับการกำหนดไว้และสั่งสอนให้ปฏิบัติสืบต่อกันมาดังนี้ คือ

1. พ่อแม่ควรทำหน้าที่ดูแลและฝึกหัดเด็กเป็นระยะเวลานานตามวัยต่างๆ เช่น วัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น จนกว่าเด็กจะพึ่งตนเองได้ ในการดูแลเด็กนี้ นอกจากพ่อแม่จะให้ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยแก่เด็กแล้ว จะต้องคอยปกป้องอันตรายต่างๆ ให้แก่เด็กอีกด้วย ส่วนการฝึกหัดเด็กนั้น พ่อแม่จะทำหน้าที่เบื้องต้นในการฝึกหัดเด็กให้รู้จักมีความคิดและการกระทำที่เหมาะสม
2. พ่อแม่มีหน้าที่ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เพื่อที่จะจัดเตรียมให้เด็กมีความสามารถที่จะเป็นพ่อแม่ที่ดีในอนาคตได้ด้วย
3. พ่อแม่มีบทบาทที่จะต้องให้การศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการแก่ลูกของตน และพ่อแม่ควรเข้าไปในกระบวนการในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของลูก และมีส่วนรับผิดชอบลูกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

กล่าวได้ว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ในแง่เป็นจุดเริ่มต้นของผู้เลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ด้วยการมอบความรัก ความอบอุ่น สร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ดูแลเอาใจใส่สุขภาพร่างกาย ในแง่ของผู้ให้การศึกษา ด้วยการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี จัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้บุตรหลานของตนสามารถดำรงตนอยู่ได้ในสังคมอย่างเป็นประโยชน์และมีความสุข

1.3 หลักการและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก : 9-12) ได้แนะหลักการเลี้ยงเด็กไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักการทางจิตวิทยา ความต้องการของเด็กอยู่ในระดับเบื้องต้น คือความต้องการด้านสรีระ และความต้องการทางจิตใจและการเรียนรู้ การเลี้ยงเด็กเชิงจิตวิทยา จึงต้องมีความเข้าใจเด็ก กล่าวคือ

1.1 เด็กต้องการการดูแลทางด้านร่างกาย เด็กต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย อากาศที่บริสุทธิ์ และสุขภาพที่ดี

1.2 เด็กต้องการความรัก ความเข้าใจ ความปลอดภัย ต้องการการช่วยเหลือ ที่ทำให้เขาสามารถพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

1.3 เด็กต้องการเรียนรู้ แม้เด็กจะพูดได้น้อยเข้าใจช้าเพราะติดด้วยวัยก็ตาม สัมผัสที่ผู้ใหญ่ให้กับเด็กทั้งการพูด การจับต้อง เด็กสามารถซึมซับและเรียนรู้ได้ทั้งนั้น

1.4 เด็กทุกคนมีความแตกต่างกันตามพันธุกรรม การคิดจึงแตกต่างกันออกไป

1.5 เด็กไม่เหมือนผู้ใหญ่ จึงมีความต้องการแสดงออกต่างจากผู้ใหญ่ เด็กต้องการการเลี้ยงเพื่อเจริญสู่วุฒิภาวะที่ดี ต้องการตัวอย่างที่ดี และการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้อง

2. หลักการทางพัฒนาการ เด็กแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกันตามกฎของพัฒนาการ กล่าวคือ พัฒนาการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่เกิดจนตาย โดยแต่ละวัยแต่ละคนไม่เท่ากัน แตกต่างกันไปตามบุคคล พัฒนาการในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันและเกิดขึ้นไปพร้อมๆ กัน การพัฒนาเด็กจึงต้องใส่ใจในทุกๆ ด้านของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้งนี้พัฒนาการจะเป็นไปอย่างสมบูรณ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้

3. หลักการทางวุฒิภาวะ พัฒนาการที่สมบูรณ์ตามวัยเป็นการเจริญเติบโตถึงขั้นเต็มที่มีความพร้อมที่จะแสดงศักยภาพ ทั้งนี้เด็กแต่ละคนอาจมีวุฒิภาวะแตกต่างกันคือ วุฒิภาวะเร็วและวุฒิภาวะช้า เช่น เด็กบางคนแลดูเหมือนผู้ใหญ่ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่ายเพราะมีวุฒิภาวะทางสังคมเร็ว

การพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์เพียงใดขึ้นอยู่กับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองเช่นกัน จากการรวบรวมและวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์เมตา ของ ดุษฎี โยเหลา (2535 : 15 – 16) แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็น 11 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่พ่อแม่ยอมรับ ชื่นชม ให้ความสนใจ สนับสนุน ใกล้ชิด และให้ความสนใจกับเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่พ่อแม่ให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุนและห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ มีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการลงโทษ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่พ่อแม่ลงโทษด้วยการดุด่า แสดงอาการไม่พอใจ ไม่สนใจ ทำเป็นเมินเฉย ตัดสิทธิบางอย่าง มากกว่าการลงโทษด้วยการเฆี่ยนตี ทุบให้เจ็บกาย

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้ไปเป็นอิสระ

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความ

อบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กโดยที่เด็กรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้ปกครองมักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนด หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำที่ตนเองต้องการ

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุน และช่วยเหลือ ยินดีที่จะอยู่กับลูก ยกย่อง คุ้มครองและทำให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการลงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเฆี่ยนตี คว้า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การดุด่าทอ เป็นต้น

11. การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการควบคุม เรียกร้องเอาจากลูก เช่น ในด้านความสำเร็จ มีความรู้สึกไม่พอใจเมื่อลูกทำไม่สำเร็จตามเป้าหมายของพ่อแม่

วรารณณ์ รักวิชัย (2529 : 9 – 13) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูลูกโดยใช้ความรัก ความเอาใจใส่ และความเข้าใจ พ่อแม่จะต้องใช้เหตุผลกับลูก ต้องให้ความสำคัญแก่ลูกโดยถือว่าลูกคือส่วนที่มีความสำคัญต่อครอบครัว ให้ในสิ่งที่ลูกต้องการจริงๆ ไม่บังคับให้ลูกทำในสิ่งที่ไม่ยอมทำหรือไม่สามารถทำได้ ให้การยอมรับและยกย่อง โดยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้ลูก ให้อิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ เอาใจใส่ ช่วยเหลือ และแนะนำตามความเหมาะสม ยอมรับในความสามารถ ให้สิทธิในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ความมั่นคงปลอดภัย ตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละวัยแก่ลูก เพื่อลูกจะได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูลูกที่พ่อแม่เรียกร้องเอาจากลูก โดยมีความต้องการเชิญให้ทำตามที่คุณแม่หวังไว้ พ่อแม่จะกำหนดวิถีชีวิตให้กับลูก ลูกต้องทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการของพ่อแม่ทุกอย่างแม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะ

อบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียงหรือดูด่าลงโทษรุนแรงเกินเหตุ บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้เป็นของคนอื่น เลี้ยงดูแบบตามมีตามเกิด ซึ่งอาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือเป็นลูกที่เกิดมาโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิด หรือเป็นครอบครัวที่แตกแยก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยปกป้องดูแลลูกมากเกินไป ไม่ให้ลูกได้รับความลำบากหรืออันตราย คอยให้ความช่วยเหลือทุกอย่างจนลูกไม่รู้จักริวิธีช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีเรื่องอะไรขัดข้องพ่อแม่จะเป็นคนช่วยเหลือ ลูกไม่ต้องทำอะไร

เป็นที่ทราบดีว่า การอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่านั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ได้แก่ การให้ความรักความเข้าใจตามหลักจิตวิทยา การส่งเสริมความรู้ความสามารถตามหลักพัฒนาการ การคำนึงถึงความพร้อมและวุฒิภาวะตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคน การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบต่างๆ เช่น การเลี้ยงดูแบบพ่อแม่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความรักความอบอุ่น การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยใช้เหตุผลและผล และการเลี้ยงดูแบบพ่อแม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางโดยเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน คาดหวังเอาากับเด็ก เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

การที่เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันนั้นล้วนได้รับอิทธิพลมาจากความแตกต่างของสภาพครอบครัว ผู้ปกครองเป็นสำคัญ เช่น ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว สภาพการทำงานของมารดา สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา อายุของมารดา จำนวนบุตรและลำดับที่เกิดของบุตร และความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาในเรื่องพัฒนาการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (นันทา เทนธานี.2534 : 1 – 2) นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านเจตคติในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช . 2527 : 284)

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก : 144 - 150) ได้กล่าวถึงปัจจัยของครอบครัวที่มีผลต่อการเลี้ยงดูไว้ดังนี้

1. รูปแบบของครอบครัว จากสภาพสังคมปัจจุบันทำให้สภาพครอบครัวเดิมของไทยซึ่งเป็นครอบครัวขยาย กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวโสด และครอบครัวลักษณะต่างๆ การแยกหย่า ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกลูกของเด็กที่อยู่ในครอบครัว เนื่องจากทำให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลที่เหมาะสม และขาดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก

2. ความพร้อมของครอบครัว การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว การเลี้ยงดูที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็น ความไม่เข้าใจธรรมชาติหลักการทางจิตวิทยาของเด็ก ทำให้เกิดการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาความพร้อมมักจะเกิดขึ้นกับพ่อและแม่ที่มีลูกคนแรก ที่ทั้งพ่อและแม่จะต้องปรับตัวในการที่จะทำหน้าที่การเป็นพ่อเป็นแม่ ซึ่งในครอบครัวที่มีปัญหาอยู่ก่อนจะทำให้มีปัญหามากขึ้น เพราะจะต้องทั้งหาเงินประกอบอาชีพและการปรับตัวในสังคม

3. เจตคติของพ่อแม่ มีหลายครอบครัวที่ขาดเจตคติที่ถูกต้องในการเลี้ยงดู กลุ่มแรกคือกลุ่มที่เลี้ยงดูด้วยการทดแทนสิ่งที่ตนขาดในวัยเด็กไปยังลูก เลี้ยงลูกอย่างตามใจ เมื่อเด็กอยากได้สิ่งใดจะรีบจัดหาให้เพื่อไม่ให้เด็กต้องเสียใจ ซึ่งมีผลทำให้เด็กเป็นคนชอบเรียกร้อง ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ต้องการสิ่งใดก็จะต้องเอาให้ได้ตามความต้องการ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่พ่อแม่รู้สึกไม่พอใจกับการมีลูก อาจเป็นลูกคนใดคนหนึ่ง เป็นเหตุให้เด็กที่เกิดมาเป็นลูกชัง เด็กจะอยู่ในบรรยากาศของความเกลียดชัง มีผลทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความไม่เป็นมิตร รักคนยากและไม่ไว้วางใจผู้อื่น เพราะเด็กรู้สึกว่พ่อแม่ไม่ได้ให้ความรักแก่ตน

4. รูปแบบของการเป็นพ่อแม่ พ่อแม่แต่ละคู่จะมีรูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันนี้มีผลต่อเด็กแตกต่างกันด้วย นักจิตวิทยาพัฒนาการจัดรูปแบบของพ่อแม่เป็น 2 กลุ่ม โดยมีลักษณะเกี่ยวเนื่องกันเป็นคู่ คือ พ่อแม่ที่รับผิดชอบและไม่รับผิดชอบ กับพ่อแม่ที่เรียกร้องกับไม่เรียกร้อง พ่อแม่ที่รับผิดชอบต่อครอบครัวและลูกจะมีความพร้อมที่จะยอมรับเด็ก ให้ความอบอุ่นและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เด็กแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นร้องไห้ โกรธหรืออารมณ์ดี ในขณะที่ผู้ปกครองขาดความรับผิดชอบ จะแสดงอาการติเตียน ปฏิเสธเด็ก พ่อแม่ที่เรียกร้องจะกำหนดเงื่อนไขในการเลี้ยงดู ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มไม่เรียกร้องที่ให้อิสระแก่เด็ก ควบคุมเด็กน้อยมาก ไม่ค่อยสอนเด็ก และมักจะยอมต่อความต้องการของเด็กอีกด้วย

5. ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จะเลี้ยงดูลูกแตกต่างกัน ดังนี้

5.1 ครอบครัวชนชั้นสูง เอาใจใส่ต่อเด็กทั้งด้านการเป็นอยู่และอบรมสั่งสอนตามใจเด็กมากจนนิสัยไม่ดี

5.2 ครอบครัวชนชั้นกลาง เลี้ยงด้วยความรัก และสนับสนุนในการที่จะให้ลูกดี อดทน อดกลั้น จะใส่ใจทำสิ่งที่ดีที่สุด

5.3 ครอบครัวชนชั้นต่ำ จะไม่เอื้ออาทร ปล่อยปละละเลยเนื่องจากยุ่งกับความ เป็นอยู่จนลืมดูแลลูก ปล่อยให้เด็กอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ขาดการคัดกรอง

6. การศึกษาของพ่อแม่ มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากพ่อแม่ที่มีการศึกษาดีอาจมีอาชีพที่ดี ย่อมให้การดูแลและความสนใจแก่เด็กในเรื่องของการศึกษามาก ในขณะที่ครอบครัวที่มี

การศึกษาต่ำจะให้ความสนใจกับการทำมาหากินมากกว่า ด้วยลักษณะที่แตกต่างกันนี้ทำให้โอกาสของเด็กต่อการพัฒนาตามวัยอันควรลดลงเพราะได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

7. สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวที่ดีจะสร้างความสุขให้แก่เด็ก ครอบครัวที่มีสภาพไม่มั่นคง ทำให้ความรักความผูกพันของเด็กกับครอบครัวลดลง สภาพของครอบครัวที่เป็นอันตรายต่อการเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่

7.1 ครอบครัวไม่สงบสุข มีข้อขัดแย้ง ทะเลาะ ตีกัน

7.2 ครอบครัวยุ่งยาก หมายถึง ครอบครัวที่ไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ จะด้วยเศรษฐกิจ ฐานะ ความรู้ หรือความคิด ทำให้เกิดการแตกแยก

7.3 ครอบครัวประสาธ หมายถึง ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ หรือทั้งสองคนมีอาการเจ็บป่วยทางจิตเวช

8. ความคาดหวังของพ่อแม่ พ่อแม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กในการเลี้ยงดู วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อของพ่อแม่จะถ่ายทอดโดยตรงไปสู่เด็ก พ่อแม่ชอบหรือไม่ชอบสิ่งใด มักพยายามชักจูงให้เด็กเป็นอย่างที่ตนคิด การที่พ่อแม่คาดหวังแล้วเด็กทำไม่ได้ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ไม่ชอบพ่อแม่และเกิดข้อขัดแย้งในจิตใจ

9. จำนวนบุตรในครอบครัว จำนวนบุตรในครอบครัวมีความหมายกับพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ

9.1 ลูกคนเดียว จะเป็นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะไม่กังวลกับการถูกแย่งความรัก ปรับตัวได้ง่ายเพราะเล่นกับผู้ใหญ่ ได้เห็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ มักจะประสบความสำเร็จ ฉลาด เพราะได้อยู่กับผู้ใหญ่มากกว่า ได้สนทนา ได้เห็น ได้ประสบการณ์ที่จะสร้างเสริมวุฒิภาวะมากกว่า แต่ถ้าขาดการเลี้ยงดูที่ดีจะโดดเดี่ยวอย่างมาก โอกาสที่เด็กจะไม่เรียนรู้สิ่งใดเลยอาจมีได้เช่นเดียวกัน

9.2 ลูกหลายคน ลูกคนกลางดูเหมือนจะเป็นลูกที่ถูกทอดทิ้ง และเพิกเฉย เพราะตามลำดับลูกแล้ว ลูกคนโตจะเป็นขวัญใจ มีคนเอาใจใส่ดูแล แต่จะมีน้องมาแย่งความรัก ทำให้ลูกคนโตขี้อิจฉาและจริงจังกับชีวิต รับผิดชอบ เป็นผู้นำแต่ค่อนข้างเคร่งครัด ลูกคนรองหรือลูกคนกลางจะเป็นคนที่มีความพยายามสูง มีความประพฤติดีด้วยตั้งใจอยากให้พ่อแม่รัก เรียนดี ทำงานดีและมีความกตัญญู เป็นผู้เห็นใจพ่อแม่ ไม่ชอบเป็นผู้นำ ขณะเดียวกันก็ไม่ชอบเป็นผู้ตาม ลูกคนเล็กพ่อแม่จะรักมาก และรู้สึกว่าเขาไม่ต้องแข่งกับใคร เด็กจะรักและนับถือตนเองและผู้อื่น ไม่อิจฉา ตามใจ และสงสารคนไปหมด

วราภรณ์ รักวิจัย. (2535 : 30 – 34) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก ไว้ดังนี้

1. อาชีพของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อแนวโน้มการเจริญเติบโตของลูก และเป็นตัวชี้นำสภาพการเลี้ยงดูลูก เช่น ชาวนา-ชาวไร่ มักมีชีวิตอยู่กับสภาพ

ธรรมชาติ งานที่กระทำเป็นงานหลักครอบครัวมักเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้นการเลี้ยงลูกจะมีลักษณะปล่อยปละละเลยและมักเป็นภาระของญาติผู้ใหญ่ ลูกจะแข็งแรงจะช่วยเหลือตนเองได้ดี ส่วนข้าราชการและพนักงานบริษัท พ่อแม่ทำงานลักษณะประจำ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูลูกมักจะเป็นไปอย่างสบายเรื่อย ๆ นอกจากเล่นแล้วลูกมักไม่มีโอกาสทำกิจกรรมอื่น พ่อแม่จึงต้องจัดหากิจกรรมให้และเอาใจใส่ลูกมากกว่าอื่นๆ สำหรับอาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องแข่งกับเวลาและผู้อื่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพจึงมีอิทธิพลและเกี่ยวพันกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกจึงมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของพ่อแม่ ลูกจึงมีแนวโน้มที่จะขยัน มีทักษะและความสามารถมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น

2. สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยมีส่วนสำคัญสูงต่อการเจริญเติบโตของลูก เช่น บ้านที่มีรั้วรอบขอบชิดเด็กมักจะไม่มีเพื่อนเล่น ต้องเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน อาจนำไปสู่ความเหงา เก็บตัวและไม่ทันคนอื่น พ่อแม่มักจะต้องมีภาระในการจัดหาผู้ดูแลและกิจกรรมให้แก่ลูกค่อนข้างมาก ในขณะที่ครอบครัวที่อยู่ห้องแถว ตึกแถว สลัม มักจะมีเพื่อนเล่นมาก มีโอกาสที่จะรู้เห็นวิถีชีวิตและการทำมาหากินของครอบครัวที่อยู่ข้างเคียง ดังนั้นเด็กในกลุ่มนี้มักจะช่วยเหลือตนเองได้มาก ร่าเริง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และมีประสบการณ์สูง ภาระในการจัดหากิจกรรมและการให้เวลากับลูกจึงน้อยกว่าครอบครัวที่อยู่ที่บ้าน

3.ฐานะของครอบครัว พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากรกิจกรรม และการอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากและดีกว่าพ่อแม่ที่หาเช้ากินค่ำ

4. ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่ ประสบการณ์ที่พ่อแม่พบมาในอดีต หรือแนวทางที่พ่อแม่พบเห็นเป็นตัวอย่างจากชีวิตของผู้อื่น มักเป็นแนวทางแรกที่พ่อแม่นำมาใช้ในการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าใจลูก และมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ดี ความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่จะเป็นตัวกำหนดหรือโน้มน้าววิถีชีวิตของลูก พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังสูงมักจะเลี้ยงลูกในลักษณะเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังไม่สูงนักอาจจะเลี้ยงลูกในลักษณะที่ผ่อนปรนมากขึ้น

5. เวลาของพ่อแม่ที่มีให้กับลูก เวลาว่างของพ่อแม่ที่มีโอกาสได้คุย เล่นกับลูก ตลอดจนพาออกไปเที่ยว เป็นการสร้างความใกล้ชิดทำให้พ่อแม่ลูกมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ปรับตัวเข้าหากันได้ดี ครอบครัวที่มีเวลาให้ลูกมากลูกจะมีแนวโน้มเป็นผู้ที่อ่อนโยน มีทัศนคติที่ดี เนื่องจากมีความอบอุ่นใจ ส่วนครอบครัวที่มีเวลาว่างให้ลูกน้อยและจำเป็นต้องให้ผู้อื่นดูแลลูกให้ เช่น ญาติผู้ใหญ่หรือพี่เลี้ยง เด็กอาจหลงตัวเองหรือขี้อ้อนเนื่องจากการตามใจหรือมีปัญหาเกี่ยวกับความก้าวร้าว เพราะเด็กสามารถเรียกร้องต่อพี่เลี้ยงมากกว่าพ่อแม่

6. จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีจำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัวที่

แตกต่างกัน จะมีแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงลูกที่ต่างกัน ครอบครัวที่มีลูกหลายคน มักจะประสบปัญหาภาระในการเลี้ยงดูและกิจกรรมมากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อย ในกรณีที่ครอบครัวมีสมาชิกหลายคนในบ้านเดียวกัน เด็กมักจะมีอารมณ์ไม่สงบ มีความกระตือรือร้นและพัฒนาการที่ค่อนข้างเร็ว เพราะมีการผลัดเปลี่ยนสมาชิกมาเลี้ยงดูและเล่นกับเด็ก ภาระของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกจะเบาบางลงตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

7. ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาแนวทางในการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ที่มีจิตใจอ่อนไหวต่อการเลี้ยงดูมักจะกลัวลูกเจ็บ หิว ลำบาก จึงช่วยลูกและตัดสินใจแทนลูกในทุกๆ ทาง ซึ่งเป็นการปิดโอกาสให้ลูกได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง ทำให้ลูกขาดความมานะพยายาม ขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่น และต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นเสมอ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยแรกแห่งชีวิต นอกจากเป็นไปตามสภาพของร่างกายทางสรีรภาพแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลต่างๆ ที่แวดล้อมเด็ก เช่น สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โครงสร้างของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวนบุตร ลำดับพี่น้อง อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนวัฒนธรรมความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายและหลักการพัฒนาการ

ความหมายของคำว่า พัฒนาการ (Development) นี้ มีนักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไป ดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2540 : 40) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านโครงสร้างและแบบแผนอินทรีย์ทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นตอนจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้น มีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

สมชาย ธีรธนกุล (2536 : 6) ได้อธิบายความหมายของพัฒนาการไว้ว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวทางไปในทางที่ดีขึ้นตลอดเวลาเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าไปสู่วุฒิภาวะ และเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

วูล์ฟอล์ค (Woolfolk. 1995 : 26) กล่าวว่า พัฒนาการของบุคคลเป็นการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่ค่อนข้างคงที่ แน่นนอน นับตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต

กู๊ด (Good. 1945 : 175-176) กล่าวว่า พัฒนาการหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการทำงานของส่วนต่างๆ การจัดระเบียบของร่างกาย ซึ่งทำให้มีการเพิ่มพูนทางด้านขนาด ความแตกต่าง ความสลับซับซ้อน การผสมกลมกลืน ขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ รวมทั้งความ

เปลี่ยนแปลงที่มีความคงทนถาวร อันสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นตามเหตุการณ์ที่มี
จุดหมาย

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1972 : 27) อธิบายว่า พัฒนาการหมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ
ที่มีลำดับขั้นต่อเนื่องกันไปตลอด เป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ
ผสมผสานกัน กระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถที่จะจัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ

กีเซลล์ (พรณี ชูทัย เจนจิต.2538 : 99-100 ; อ้างอิงจาก Gesell. 1964) เจ้าของทฤษฎี
พัฒนาการทางร่างกาย ได้สรุปหลักการพัฒนาการไว้ดังต่อไปนี้

1. มนุษย์มีวัยเด็กที่ยาวนานกว่าสัตว์อื่น การที่มีวัยเด็กยาวนานนี้มีผลทำให้ลูกมนุษย์
จะต้องพึ่งพาผู้ใหญ่เป็นเวลานาน จึงเป็นโอกาสในการเรียนรู้และสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ ลูก
และบุคคลในครอบครัว

2. การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กจะมีลักษณะต่อเนื่องเป็นขั้นตอน และการ
เจริญเติบโตพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องพบบรรลุมิติภาวะ (maturity) ของความสามารถขั้นนั้นแล้วจึงจะมี
ความพร้อม (readiness) เช่น การที่เด็กอายุ 18 เดือน จะเดินได้จะต้องผ่านขั้นตอนนั่งได้ คลานได้ ยืน
ได้ก่อน แล้วจึงมีวุฒิภาวะและความพร้อมที่จะเดินได้

3. พัฒนาการเป็นกระบวนการที่มีการประสานงานกันพร้อมกันไปหมดทั้งทางร่างกาย
อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพราะฉะนั้นการให้การศึกษาพัฒนาการเด็กจึงจะต้องศึกษา
ทั้งหมด มิใช่แยกส่วนใดส่วนหนึ่ง

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นลักษณะเด่นของพัฒนาการ เด็กแต่ละคนจะมีการ
เจริญเติบโตและพัฒนาการที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไม่เหมือนกันเลย ถึงแม้แบบแผนขั้นตอนการ
พัฒนาการของเด็กทุกคนจะเหมือนกัน กล่าวคือ เด็กทุกคนจะต้องนั่งได้ก่อนที่จะคลานได้ และยืนได้
ก่อนที่จะเดินได้ แต่เด็กบางคนอาจจะเดินได้ตอน 11 เดือน บางคนเดินได้ตอน 16 เดือน หรือ 18 เดือน
และเด็กบางคนพัฒนาช้าในตอนต้นแต่ไปโตทันเด็กอื่นในระยะต่อไปก็มี นอกจากนี้เด็กแต่ละคนยัง
มีความแตกต่างในเรื่องพื้นฐานทางอารมณ์และสติปัญญา

กล่าวได้ว่าพัฒนาการหมายถึงแบบแผนการเจริญเติบโต การเพิ่มขีดความสามารถ และ
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านของมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่าง
สอดคล้องต่อเนื่องนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ขณะที่เด็กในช่วงปฐมวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงของ
พัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างรวดเร็ว เช่น การเปลี่ยนแปลงของขนาดรูปร่าง น้ำหนักส่วนสูง ความ
คล่องตัวในการเคลื่อนไหว การผันแปรของอารมณ์ต่างๆ การเล่นเสียง การใช้ภาษา เป็นต้น การดูแล
เอาใจใส่ต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กจึงเป็นสิ่งที่ควรตระหนักยิ่ง

2.2 พัฒนาการด้านร่างกายและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย

2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกายในเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาเจ้าของทฤษฎีพัฒนาการเด็ก กีเซล (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2538 : 99-100 ; อ้างอิงจาก Gesell. 1964) กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเด็กจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมด้านต่างๆ สำหรับพัฒนาการด้านร่างกายนั้น หมายถึงการใช้ความสามารถในการจัดกระทำกับวัสดุ เช่น การเล่นลูกบอล การขีดเขียน ซึ่งเป็นการใช้ความสามารถทางด้านการเคลื่อนไหวประสานสัมพันธ์ระหว่างสายตาและกล้ามเนื้อ ลักษณะพัฒนาการด้านร่างกายที่โดดเด่นของเด็กปฐมวัยคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเคลื่อนไหวการทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อ การพัฒนาความสามารถในการควบคุมร่างกาย บังคับส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะเด็กวัย 6 ขวบเป็นวัยที่มีพลังสูง ชอบเล่นโลดโผน การเคลื่อนไหวระดับกระแหว่งไว ชอบการปีนป่าย กระโดด เหวี่ยงแขน ห้อยโหน สามารถเล่นกีฬาได้หลายอย่าง ชอบของเล่นที่มีล้อ แต่งตัวเองได้โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น

สิทธิ วงศ์สวัสดิ์ (2532 : 45) ได้สรุปถึงพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยดังนี้

เด็กอายุ 4 ขวบ น้ำหนักประมาณ 18 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 100 เซนติเมตร สามารถถีบจักรยานได้คล่องแคล่ว เดินได้รวดเร็วมีความมั่นใจที่จะขึ้นหรือลงบันได ชอบปีนป่าย ห้อยโหน เตะลูกบอล สามารถโยนลูกบอล วาดรูประบายสี ปั้นดินเหนียวได้ สร้างสิ่งต่างๆ จากไม้บล็อก จากกล่องหรือลังกระดาษ

เด็ก 5 ขวบ น้ำหนัก 19.5 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 107 เซนติเมตร มีความแข็งแรงและมีพลังมาก แต่งตัวได้โดยไม่ต้องมีคนช่วย วิ่งกระโดด ปีนป่าย เต้น หรือก้าวโยนลูกบอลได้อย่างดี เริ่มวาดรูปคน บ้าน เรือ หรือรถที่เคยเห็น นอนประมาณ 10 ชั่วโมงต่อ 1 วัน

เด็ก 6 ขวบ เป็นวัยที่มีพลังสูง มีความรู้สึกที่จะเล่นผาดโผน ใช้ร่างกายได้คล่องแคล่ว ชอบปีนป่าย กระโดด เหวี่ยงแขน ห้อยโหน ตีลังกา กระโดดเชือก เริ่มใช้ของเล่นที่เป็นไม้ตี ฟันน้ำนม เริ่มหลุดและฟันแท้ขึ้นมาแทน

2.2.2 แนวทางส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายในเด็กปฐมวัย

พัฒนาการด้านร่างกายเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากถ้าเด็กมีสุขภาพร่างกายดีจะส่งผลให้พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมดีด้วย ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สุวรรณपाल (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549ก : 7-21-40) ได้กล่าวครอบคลุมไว้ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านสุขอนามัย ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมด้านโภชนาการ
2. ด้านสุขนิสัย ได้แก่ กิจกรรมฝึกเด็กและดูแลให้เด็กปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัยด้านการ

ขับถ่าย การดูแลความสะอาดร่างกาย การพักผ่อนและการออกกำลังกาย

3. ด้านประสาทการรับรู้-การเคลื่อนไหว ได้แก่ กิจกรรมเล่นเกมประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น เกมปิดตา เกมกล่องปริศนา เกมแต่ละส่วนต่างๆ ของร่างกาย เกมไฮกุ้ โปกกี้ เป็นต้น

4. ด้านกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ การเล่นกลางแจ้ง การเล่นในร่ม การออกกำลังกาย การเคลื่อนไหวร่างกาย

5. ด้านกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น ปั่น ร้อย ตัดกระดาษ วาดภาพระบายสี ลากเส้นต่อจุด ผูกโยนถ่วงถ่วงตะกร้า โยนรับลูกบอล เป็นต้น

วราภรณ์ รักวิชัย (2535 : 61-73) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1.การให้อาหารที่มีประโยชน์คือ อาหารที่มีสารอาหารครบ 5 ชนิดตามที่ร่างกายต้องการในแต่ละวัน ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน วิตามินและเกลือแร่ต่างๆ

2. การเล่นของเด็ก การเรียนของเด็กปฐมวัยคือการ เล่น เด็กจะพอใจที่ได้เล่นและช่วยเหลือตัวเอง จึงจำเป็นต้องจัดสถานที่ให้ปลอดภัยมีขนาดพื้นที่กว้างและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นอย่างเพียงพอ พ่อแม่มีการฝึกให้เด็กรักษาตัวเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยในการเล่น

3. การขับถ่าย ควรฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองขณะเข้าห้องน้ำ โดยการเตือนให้เข้าห้องน้ำ และช่วยจัดการกับตนเองหลังจากเข้าห้องน้ำเสร็จ

4. การนอนหลับพักผ่อน การพักผ่อนที่เพียงพอและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี การพักผ่อนนี้รวมถึงระหว่างกิจกรรมด้วย เช่น การร้องเพลง ฟังนิทาน พักผ่อนหลังจากการเล่นเหนื่อย การนอนกลางวันควรนอนได้ประมาณวันละ 1-2 ชั่วโมง

5. การรักษาความสะอาดร่างกาย พ่อแม่ควรฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดร่างกาย โดยการรู้จักอาบน้ำ การใช้สบู่ การล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร การแปรงฟันบ้วนปากหลังอาหาร

6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค ควรพาไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ตามอายุ ญาติ เทียมประสิทธิ์ (2536 : 18-24) กล่าวว่า การจะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้กับเด็กนั้นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กทางด้านร่างกายทั้ง 4 ประการ คือ

1. โภชนาการ ความต้องการด้านโภชนาการเป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์ทุกวัย เพราะเป็นรากฐานสำหรับการเสริมสร้างความเจริญเติบโตและการมีสุขอนามัยที่สมบูรณ์

2. การนอนหลับ การนอนหลับมีความสำคัญมากต่อเด็ก เพราะเป็นการสงวนพลังงานที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย เด็กช่วงปฐมวัยที่พักผ่อนไม่เพียงพอ มักจะอารมณ์เสีย หงุดหงิด ร้องไห้ง่าย

3. การขับถ่าย การขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความ

แข็งแรงของไตซึ่งทำหน้าที่ขับถ่ายโดยตรง ในเด็กช่วงปฐมวัยจะมีน้ำหนักของไตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กๆ จึงมีสัดส่วนของการขับถ่ายมากกว่าวัยผู้ใหญ่ และอายุที่เหมาะสมกับการฝึกการขับถ่าย คือ ระยะเวลาอายุระหว่าง 1 - 2 ปี เพราะสมองและระบบประสาทเจริญพอที่จะควบคุมกล้ามเนื้อหูรูดได้แล้ว

4. การออกกำลังกาย การที่เด็กจะมีพัฒนาการและทักษะในการเคลื่อนไหวได้ดี มีพละนาถัยสมบรูณ์แข็งแรงนั้น การออกกำลังกายเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตที่ดำเนินไปตามวุฒิภาวะทางกาย ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวดีขึ้น มีความสดชื่นเบิกบานและมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย

เด็กในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว เด็กเริ่มมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ สามารถใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างสัมพันธ์กันและคล่องตัวมากขึ้น การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องครอบคลุมทั้งด้านสุขอนามัย ประสาทการรับรู้-การเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เนื่องจากถ้าเด็กมีสุขภาพร่างกายที่ดีจะส่งผลให้พัฒนาการด้านต่างๆ ดีด้วย

2.3 พัฒนาการด้านอารมณ์และแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย

2.3.1 พัฒนาการด้านอารมณ์ในเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางอารมณ์ทางด้านอารมณ์-จิตใจ เป็นรากฐานที่สำคัญต่อพัฒนาการในระดับสูงขึ้นไป เนื่องจากบางคุณลักษณะที่มองไม่เห็นภายนอกจึงถือเป็นพัฒนาการภายในที่สามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ อาจหมายรวมถึงพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ คือ การเจริญเติบโตด้านความคิดและอารมณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ความรู้สึกว่าเป็นใคร ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นในตนเอง การควบคุมอารมณ์ต่างๆ รวมไปถึงพัฒนาการด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม (นันทิยา น้อยจันทร์. 2548 : 237)

อีริกสัน (ทศนัย อุดมพันธ์. 2541 : 10 ; อ้างอิงจาก Erikson. n.d.) กล่าวว่า บุคลิกภาพของมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในแต่ละช่วงและจะส่งผลไปสู่ขั้นต่อไป ขั้นที่พัฒนาไม่ดีในขั้นต้นอาจแก้ไขปรับปรุงได้บ้างในภายหลัง ขั้นพัฒนาการบุคลิกภาพของอีริกสัน มีทั้งหมด 8 ขั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะขั้นของบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ระยะเวลาความรู้สึกเชื่อมั่น (The Sense of Trust) ช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิด – 1 ปี ระยะเวลาถ้าเด็กได้รับความสบายทางกายและได้รับความอบอุ่นจากแม่ เด็กจะมีการปรับตัวที่ดีสามารถพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจขึ้นได้ แต่ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กขาดความสุข ขาดความรักความอบอุ่นก็จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความกลัวและขาดความไว้วางใจผู้อื่น

2. ระยะเวลาการกระทำหรือค้นหาด้วยตนเอง (The Sense of Autonomy) ช่วงอายุระหว่าง 1-3 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้ในการรักษาความตั้งใจของตนเองและทำความตั้งใจให้เป็นจริงได้

3. ระยะเวลาการคิดริเริ่ม (The Sense of Initiative) ช่วงอายุระหว่าง 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเองและแสดงความรู้สึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือ และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีได้ ระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลาซึ่งอาจทำให้ถูกจำกัดทางความคิดจินตนาการ

สายวริณ จินวุฒิ (2541 : 20) กล่าวว่าอารมณ์ของเด็กวัยนี้มีครบทุกอารมณ์ ทั้งรักทั้งโกรธ กลัว อิจฉา เจ้าอารมณ์ โมโหร้าย อยากรู้อยากเห็น

ความโกรธ วัยนี้มีสิ่งเร้าช่วยทำให้เกิดอารมณ์โกรธมาก เช่น เมื่อถูกขัดใจ ถูกเพื่อนรังแก เวลาโกรธจะแสดงออกด้วยการร้องไห้ ซอยเท้า กระแทบเท้า เตะตอย ทบตี

ความกลัว กลัวสิ่งต่างๆ เพราะมีจินตนาการมากขึ้น กลัวความอ้างว้าง กลัวสิ่งภายนอก กลัวผี พออายุ 4 ขวบ ความกลัวจะน้อยลง

ความอยากรู้อยากเห็น เด็กวัยนี้อยากรู้อยากเห็นทุกอย่าง มีแต่ความสงสัย ชอบซักถาม

ความรัก ความรักเป็นอารมณ์ที่ชื่นชม เช่น รักบิดามารดา คนเลี้ยง คนใกล้ชิด รักสัตว์เลี้ยงต่างๆ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่นมักจะเรียนรู้ในการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นการตอบแทน ส่วนเด็กที่เกิดมาโดยบิดามารดาไม่ต้องการ จะไม่มีความรักให้แก่ใครเนื่องจากไม่เคยได้รับความรักจากใคร

ความอิจฉาริษยา มีมากในวัย 2-5 ปี โดยมากมักเกิดกับบุตรคนโต อิจฉาน้อง เก่งกว่า บิดามารดาจะรักน้องมากกว่าตน จะรังแกและแอบตีน้อง

อารมณ์ต่างๆ ของเด็กทั่วไปจะเป็นลักษณะดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

2539 : 22 - 23)

1. อารมณ์รุนแรงจะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวและหายไป เพราะเด็กมีช่วงแห่งความสนใจสั้น จึงไม่สามารถเก็บความคิด หรือจำในเรื่องที่ตนประสบได้นาน เด็กจึงไม่รู้จักการอาฆาตแค้น

2. เด็กจะแสดงอารมณ์ออกมาเต็มที่ ไม่ปิดบังทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ร้าย

3. อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่ายมาก เพราะมีช่วงความสนใจสั้น ไม่ติดอะไรนาน

4. เมื่อโตขึ้นความรุนแรงของอารมณ์ที่แสดงออกจะลดลงตามวัย

ทั้งนี้ อรุณี หรดาล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.2548 : 2-27) กล่าวว่าไว้ว่าการที่เด็กปฐมวัยมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่ายเพราะมีความสนใจระยะสั้น ไม่สนใจอะไรนาน เมื่อมีสิ่งใดน่าสนใจก็จะเปลี่ยนอารมณ์ไปตามสิ่งนั้นๆ เด็กวัยนี้จึงต้องได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดเป็นความถูกต้องไม่ถูกต้อง ดีหรือไม่ดี เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้เด็กจะเรียนรู้ค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป เริ่มตั้งแต่จำใจทำตามผู้ใหญ่บอก ครูจึงต้องสอนให้เด็กรู้จักปรับตัว รู้จักวิธีการแสดงออกที่เหมาะสม และครูต้องแสดงตัวเป็นแบบอย่างด้านการแสดงออกที่เหมาะสม และให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเองว่าตนเองมี

ความสำคัญ (นันทิยา น้อยจันทร์. 2548 : 240)

2.3.2 แนวทางส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ในเด็กปฐมวัย

สุชา จันทรเฒ (2536 : 153) ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ให้ความรักและต้องการเด็ก เด็กต้องการให้พ่อแม่แสดงความรักความเมตตา ต้องการความช่วยเหลือที่จะเตรียมเขาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านได้

2. เข้าใจเอกภาพของเด็ก การช่วยให้เด็กมีกำลังใจทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ ก็คือ ไม่เปรียบเทียบผลสำเร็จของงาน ความสามารถทางของเด็กับเด็กอื่น สนับสนุนให้เด็กได้ทำงานตามความสามารถ และแสดงความสามารถของตนตามกำลัง ยกย่องชมเชยในความสามารถของเด็กและสิ่งที่เด็กทำได้ดี ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กได้แสดงออก ให้โอกาสเด็กได้แก้ตัวในเรื่องที่เด็กผิดพลาด พ่อแม่อาจพูดถึงความผิดพลาดที่ผ่านไป เพื่อให้สิ่งที่ทำไปแล้วเป็นประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กรู้ว่ายังมีโอกาสแก้ตัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับความสามารถที่ตนมี

3. ฝึกฝนให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กว่าตนดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับเจตคติที่พ่อแม่มีต่อเด็ก หากพ่อแม่เชื่อมั่นในความสามารถ จะทำให้เด็กมีกำลังใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเมื่อเด็กทำสำเร็จ ความสำเร็จนี้จะช่วยให้เด็กทำสิ่งที่ยากยิ่งขึ้นไป

4. ปลูกฝังความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย โดยให้เด็กมีประสบการณ์ในการเลือกตัดสินใจ ในเวลาเดียวกันเด็กต้องเรียนรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีขอบเขต

5. ให้อิสรภาพบางประการ คำว่า "อย่า" ควรใช้เฉพาะที่จำเป็นและควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 224) กล่าวว่า การใส่ใจต่อความรู้สึกของเด็กจะช่วยลดภาวะเครียดทางอารมณ์ได้ สิ่ง que เด็กปฐมวัยต้องการมากในการทำกิจกรรมคือ ความมั่นใจ ความเป็นตัวเอง การแสดงออก ความต้องการให้คนฟัง ความต้องการดังกล่าวนี้นี้ครูควรให้ความใส่ใจ ให้คำชมและให้กำลังใจ เพราะความสำเร็จของผลงานและการยอมรับของครูคือการสร้างพลังใจสูงสุดให้กับเด็ก ทั้งนี้ครูสามารถจัดให้เด็กได้กระทำและแสดงออก ดังนี้

1. การให้เด็กช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดตามความสามารถของเด็ก
2. การให้เด็กเล่นบทบาทสมมุติหรือเล่นละครฉากเล็กๆ ด้วยกัน
3. การให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น เล่นนิทาน ร่วมเล่นนิทาน อภิปรายให้ความเห็นกัน การให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น วาดภาพหรือสร้างสรรค์ผลงานสิ่งประดิษฐ์ ปั้น ตัดแต่ง หรือแปะกระดาษ พับกระดาษ

นันทิยา น้อยจันทร์ (2548 : 241) ได้กล่าวไว้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ให้เด็ก โดยการให้เด็กได้พูดถึงตนเอง บทบาทของตนเอง กระตุ้นให้เด็กแสดงออกและนำผลงานของเด็กมาแสดงในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งในชั้นเรียน มีค่ามีความหมายเป็นสมาชิกคนหนึ่งคนนั้น

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องได้รับการช่วยเหลือ ให้กำลังใจ แนะนำสั่งสอนเด็กว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำจากผู้ใหญ่ที่อยู่แวดล้อมเด็กด้วยความรัก ความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับเด็ก ให้เด็กได้พูด ได้แสดงออกอย่างเหมาะสมเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง ยอมรับความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น

2.4 พัฒนาการด้านสังคมและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย

2.4.1 พัฒนาการด้านสังคมในเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้จักในการมีปฏิสัมพันธ์และตอบสนองทางสังคมต่างๆ เช่น มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น บทบาทหน้าที่ทางสังคม (นันทิยา น้อยจันทร์. 2548 : 235) พัฒนาการด้านสังคมจึงเป็นพัฒนาการของความสามารถในการแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ พฤติกรรมที่แสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลนั้น ผู้ที่มีพัฒนาการทางสังคมดีจะมีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง

พินาเจท์ (พรณี ชูชัย เจนจิต.2538 : 1150-151; อ้างอิงจาก Piaget.1962: 26) กล่าวว่า เด็กอายุ 3-5 ขวบ มีการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากเพื่อนเล่นวัยใกล้เคียงกัน วัยนี้ยังไม่เข้าใจถึงความถูกต้องและความผิด สามารถแบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้ออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 อายุ 2-3 ขวบ เป็นระยะที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ชอบอยู่กับเพื่อนแต่ต่างคนต่างเล่นตามลำพังไม่เล่นด้วยกัน ยังไม่รู้จักแบ่งของเล่นและของกิน

ระยะที่ 2 อายุ 3-4 ขวบ เด็กเข้าอยู่ในหมู่เพื่อน เล่นกับเพื่อนบ้าง บางครั้งก็แยกตัวเล่นคนเดียว แต่การเล่นมักจะเป็นเพศเดียวกันกับตนเองมากกว่าต่างเพศ

ระยะที่ 3 อายุ 5-6 ขวบ เด็กจะเข้าสังคมดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อน เล่นด้วยกัน ช่วยเหลือกัน แบ่งปันกัน ยังคงมีการแย่งและทะเลาะกันบ้าง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 129) กล่าวว่า เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางสังคมมาตั้งแต่วัยทารก เมื่อแรกเกิดเด็กชอบสัมผัส มองตามเสียงคน ส่งเสียงอ้ออ่า ซึ่งเป็นพฤติกรรมเริ่มต้นของพัฒนาการทางสังคม การอุ้มกอดจับของพ่อแม่เป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมความรู้สึก วัฒนธรรม และสังคมให้แก่เด็กโดยลำดับ เด็กจะเรียนรู้ที่จะตอบสนองพฤติกรรมสัมผัสทั้งทางบวกและทางลบเพื่อทำ

ความเข้าใจด้วยกลไกการเรียนรู้ในสมองของเด็ก เรียกกระบวนการนี้ว่า การปรับตัวทางสังคม (Socialization) ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ 2 ระบบ คือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นบวกหรือลบ จากการตอบสนองของพ่อแม่ เช่น การให้รางวัล การลงโทษ และเรียนรู้จากการสังเกตแล้วเลียนแบบ รูปแบบพัฒนาการทางสังคมของเด็ก 3-6 ปี จึงเป็นดังนี้

อายุ 3-4 ปี เริ่มตระหนักในตนเอง เริ่มที่จะรู้หลักการเข้าหาผู้อื่น เริ่มตระหนักถึงความแตกต่างของเชื้อชาติ จริยธรรมและเพศ เข้าใจทิศทางและการปฏิบัติตามกฎ มีความรู้สึกต่อบ้านและครอบครัว แสดงการพึ่งตนเอง เล่นกับเพื่อนและเล่นร่วมกับเพื่อน รู้จักการมีเพื่อนเล่น

อายุ 5-6 ปี แสดงถึงหลักการของบทบาท มีเพื่อนที่ดีที่สุดแต่เป็นช่วงสั้นๆ ทะเลาะกันแต่โกรธสั้น เริ่มให้และรับ ใครที่จะร่วมประสบการณ์ในโรงเรียน เชื่อครูเป็นสำคัญ ต้องการเป็นที่หนึ่ง เริ่มแสดงความเป็นเจ้าของ แต่งตัวเองได้ เล่นเกมเป็น เข้ากลุ่มได้

กล่าวได้ว่าพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีรากฐานมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด เช่น พ่อแม่พี่น้อง สภาพภายในครอบครัว และจะพัฒนามากขึ้นเมื่อเด็กก้าวเข้าสู่วัยเรียน เด็กจึงควรได้รับโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องทั้งที่บ้านและโรงเรียนเพื่อให้เด็กลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม สามารถที่จะทำบทบาทของตนร่วมกับคนอื่นได้ ทั้งรู้จักกาลเทศะและมีความรับผิดชอบมากขึ้น (ปิยะลักษณ์ สิมะแสงยาภรณ์. 2534 : 6)

2.4.2 แนวทางส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมในเด็กปฐมวัย

จุดเริ่มของการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้กับเด็กปฐมวัยนั้น เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นภายในครอบครัวเพราะจะช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น พ่อแม่จึงควรสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับลูกทำให้บ้านเป็นศูนย์กลางที่เด็กจะทำกิจกรรมที่ตนสนใจได้ นอกจากนั้นต้องหมั่นฝึกอบรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก พ่อแม่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่บุตรหลาน เช่น การกราบไหว้ เคารพบูชา รู้จักปฏิบัติในเรื่องของการขอบคุณ ขอโทษ ฝึกให้เด็กรู้จักมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเรียนรู้การแพ้ชนะ การให้และการรับทุกคราวที่เด็กทำกิจกรรมสำเร็จ พ่อแม่ควรให้กำลังใจว่าเขามีความสามารถ การเป็นนักกีฬาที่ยอมรับความแพ้ชนะ ไม่เล่นโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องฝึกให้กับเด็ก นอกจากนี้ควรให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมภายในบ้านบ้างเพราะการให้เด็กรับผิดชอบต่อการดูแลบ้านเป็นบางครั้งบางคราว นอกจากจะเป็นการฝึกให้เด็กดูแลตัวเองและต่อครอบครัวแล้วยังจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้แก่เด็ก รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเด็กจะสามารถนำไปใช้ในสังคมนอกบ้านได้อย่างดียิ่ง (รติชน พริยสส์. 2543 : 24-25 ; อ้างอิงจาก สมาคมคนเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2514)

ทศนา แชมมณี และคณะ (2535 : 154) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. สนับสนุนให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ ได้รับรู้ความรู้สึกและการกระทำของผู้อื่นโดยเริ่มจากบุคคลใกล้ชิดไปสู่คนไกลตัว
2. ฝึกเด็กให้รู้จักช่วยตัวเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน และช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาความรู้สึกผิดชอบ และความร่วมมือกับผู้อื่น
3. ส่งเสริมให้เด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่จำเป็น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 224) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมว่าต้องมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยวเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องพัฒนาทักษะเฉพาะบุคคลที่เป็นความแตกต่าง ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การปรับตัว การมีส่วนร่วมและการเอื้ออาทรต่อกัน ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับเพื่อน ครู และบุคคลภายนอก เช่น รุ่นพี่หรือผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กมองเห็นความหลากหลายเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกัน และการเอื้อประโยชน์แก่กันในสังคม

การที่ผู้ครอบครัวยังเป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองและครูจึงควรสอนสิ่งอบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์มารยาทที่สังคมยอมรับและปฏิบัติ คอยถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์ การปรับตัวให้เข้ากับบุคคล สิ่งแวดล้อมตามกฎกติกาของสังคม รู้จักการให้และรับ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้การพึ่งพิงตนเอง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.5 พัฒนาการด้านสติปัญญาและแนวทางส่งเสริมในเด็กปฐมวัย

2.5.1 พัฒนาการด้านสติปัญญาในเด็กปฐมวัย

กระบวนการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญคือการเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลใหม่ๆ แล้วนำไปประสานกับความรู้เดิม จากนั้นจัดให้เป็นระบบเป็นประสบการณ์ใหม่ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อม นักทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย พิอาเจท์ (พรพรณี ชูทัย เจนจิต.2538 : 129; อ้างอิงจาก Piaget.1962 : 45) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาตามระดับอายุของเด็กปฐมวัยเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี ในขั้นนี้เด็กจะรับรู้เฉพาะสิ่งที่เห็นรูปธรรมเท่านั้น และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยการ

เคลื่อนไหวและใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การชิม การฟัง การมอง การดม และการสัมผัส ภาษาที่ใช้จะเป็นทีละคำ พูดได้ประโยคสั้นๆ

2. ขั้นความคิดเกิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี ในขั้นนี้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น เกิดพัฒนาการทางด้านภาษาและความคิดแต่ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้ ชอบพูดคุยเลียนแบบ เล่นบทบาทสมมุติ คิดจินตนาการ สามารถเข้าใจทำงานในการสื่อความหมายแต่ยังไม่เข้าใจความหมายของจำนวนเลข การเรียงลำดับ เวลา และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งของ

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 38-39) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 3 ปี เด็กวัยนี้ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม การเรียนรู้เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบซักถาม มีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มค้นพบความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ สามารถจับคู่ภาพต่างๆ ได้ แบ่งกลุ่มประเภทได้ รู้ว่าร่างกายมี 2 ข้างแต่ยังไม่สามารถแยกซ้ายขวา เริ่มรับรู้เกี่ยวกับอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ท้องจํานับ 1-10 ได้ นั้นยังไม่เข้าใจจึงจํานวนที่แท้จริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการเพื่อผจญคิดเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างฉับพลัน รวมทั้งเรื่องยาวๆ

2. ลักษณะของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 4 ปี เด็กเริ่มพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เริ่มมีการใช้หลักเกณฑ์และเหตุผลเข้าใจตัดสินใจสิ่งต่างๆ แต่ยังไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงนัก ชอบเรียนรู้ภาษาใหม่ๆ ชอบเล่นคำที่มีเสียงต่างๆ จึงเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้ชอบเล่นสมมุติ มีความสนใจสั้น ชอบซักถาม ผลงานทางศิลปะของเด็กจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เริ่มแสดงออกด้วยการเล่าเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ของตนเอง และสามารถจำสี เล็กคู่สี และจับคู่คำตรงข้ามได้ เช่น สว่างกับมืด

3. ลักษณะของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 5 ปี ถึงแม้เด็กวัยนี้จะเจริญเติบโตขึ้นในหลายๆ ด้าน แต่ช่วงความสนใจยังไม่ยาวนานนัก แต่มีลักษณะของการขยายความสนใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น มีการใช้ภาษาดีขึ้น พูดจาเป็นประโยคและมีความหมายขึ้นยาวขึ้น รู้คำศัพท์ได้ถึง 2,000 คำ เวลาเล่นสมมุติตามจินตนาการจะใช้ถ้อยคำที่เคยได้ยินและจำไว้ ชอบพูดเกินเลยความจริง ชอบเพื่อฝัน ชอบซักถามในลักษณะต้องการหาคำตอบเพื่อความเข้าใจ มีความสามารถในการจดจำตัวอักษร ตัวเลข จํานวน และสีต่างๆ ได้ถึง 10 สี เริ่มสนใจการอ่านเขียน มีความพร้อมในการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ อยากรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ต้องการหาเหตุผลสามารถแยกแยะเรื่องจริงและเรื่องที่สมมุติออกจากกันได้ แสดงออกทางความคิดเห็นอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหา ชอบเล่นเกมที่มีกติกาต่างๆ ชอบเล่นเกม

ชอบเรื่องสนุกสนานขบขัน ผลงานทางศิลปะแสดงให้เห็นถึงความคิด

4. ลักษณะของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 6 ปี เด็กวัยนี้จะมีทักษะทางสติปัญญาและทางวิชาการดีขึ้น เริ่มเรียนรู้คำ สัญลักษณ์ที่มีความหมายและเทคนิคในการแปลความหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้น สามารถคิดเปรียบเทียบแยกวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ เข้าใจซ้าย-ขวา รู้จักฤดูกาลของปี สนใจเรื่องจำนวนและสามารถเรียนรู้จำนวนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม และต้องการประสบการณ์รูปธรรมอีกจำนวนมาก

โดยธรรมชาติแล้วพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย มีรากฐานการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 สัมผัสกับวัตถุ สิ่งของโดยตรง เมื่อเข้าสู่การเรียนรู้ที่โรงเรียนอายุ 3-6 ปี จึงเริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้นแต่ยังคิดหาเหตุผลไม่ค่อยได้ ชอบเพื่อนจินตนาการ เลียนแบบผู้ใหญ่ ตลอดจนอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม ทำให้เด็กในช่วงปฐมวัยมีพัฒนาการด้านความคิดและภาษาที่เจริญงอกงามรวดเร็ว

2.5.2 แนวทางส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาในเด็กปฐมวัย

การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาในเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กรู้จักสะสมความรู้ สร้างความคิดและนำความคิดไปใช้ประโยชน์รวมทั้งการให้การเสริมแรงแก่เด็ก
2. คาดหวังและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และตามความสามารถของเด็ก จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเหมาะสม
3. ส่งเสริมให้เด็กได้รับรู้สิ่งเร้าอย่างหลากหลาย ให้เด็กมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง โดยการกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายวัย หลายระดับ ตอบสนองและส่งเสริมความสนใจของเด็กเพื่อช่วยพัฒนาความคิดความเข้าใจและปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก
4. ปฏิบัติต่อเด็กอย่างเข้าใจธรรมชาติและสอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็ก จะช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดของตนไปตามลำดับขั้นได้
5. ให้โอกาสเด็กสำรวจ ตรวจสอบ แสวงหาความรู้ ทดลองและแสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่ถูกสกัดกั้น จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้
6. ควรมีปฏิสัมพันธ์และพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาและทางความคิดได้อย่างเหมาะสม
7. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง ทำงานสำหรับตนด้วยตนเอง สนับสนุนให้เด็กเล่นและทำงานเป็นกลุ่ม และให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่เด็กจะสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้ (ทิสนา แหมมณี และคณะ. 2535 : 137 - 139)

วารสาร รักวิจัย (2535 : 83 - 87) กล่าวถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาดังนี้

1. การเล่านิทาน การเล่านิทานเป็นการให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กแบบหนึ่ง ขณะเล่านิทานเด็กจะเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เกิดความคิดความเข้าใจ เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

2. การเล่นเกมบทบาทสมมติ จุดมุ่งหมายของการเล่นเกมบทบาทสมมตินอกจากจะส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแล้ว ยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา ความกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง และช่วยให้เด็กเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคม

3. การสนทนาอภิปราย ทำให้เด็กเรียนรู้ทั้งทางด้านภาษาและความคิดต่างๆ ช่วยให้เด็กได้ทันคิด หัดสังเกต เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ชีวิต

กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี (2547 : 59 - 60) ได้ให้ทัศนะต่อการเล่นของเด็กกว่าเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพสมอง เพราะการเล่นเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของเด็กโดยเฉพาะถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ใหญ่เล่นกับเด็ก การเล่นในวัยเด็กจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะหลากหลาย เด็กที่ได้เล่นกับเพื่อน พี่น้องจะทำให้เด็กฝึกฝนการสร้างไหวพริบ รู้จักสร้างกลยุทธ์ การวางแผน การแก้ปัญหา ฝึกการสังเกต ลำดับเหตุการณ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ นอกจากนี้เด็กจะได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้ความผิดหวัง การช่วยเหลือแบ่งปัน ฝึกความอดทน และมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น ตลอดจนเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน พัฒนาสมองได้ครบถ้วนตามชีวิตจริงที่ควรมี แต่ปัจจุบันผู้ปกครองบางคนที่ไม่เข้าใจและขาดความรู้ด้านพัฒนาการเด็กตลอดจนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง มีความต้องการให้เด็กเรียนรู้มากมาย จนเด็กไม่มีเวลาพักผ่อน ใช้ชีวิตวัยเด็กไม่สมดุล การเรียนวิชาการมากมายซ้ำๆ ทำให้เด็กมีความทุกข์ มีความกดดันและขาดทักษะชีวิตสำคัญๆ เพราะฉะนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองและครูจึงต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ควรให้ความรู้เด็กอย่างพอควรเหมาะสม ทั้งด้านจัดกิจกรรมหลากหลาย การออกกำลังกาย พักผ่อนอย่างพอเพียง และดูแลสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอารมณ์ของพ่อแม่ผู้ปกครองและครูที่มีผลต่อสมองเด็ก และการเรียนรู้

การที่ผู้ใหญ่ไม่คาดหวังให้เด็กทำสิ่งที่เกินความสามารถของเด็ก พร้อมสนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้เด็กได้เล่น ได้ศึกษาค้นคว้าสิ่งต่างๆ ตามความสนใจ ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ร่วมสนทนาพูดคุยกับบุคคลที่หลากหลายต่างระดับ ได้แสดงความคิดเห็นโดยผู้ใหญ่ไม่วิจารณ์ ไม่สกัดกั้นความคิดของเด็ก ให้เด็กใช้ชีวิตในวัยเยาว์อย่างสมดุล ไม่เรียนวิชาการจนเกินความจำเป็น จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กได้สอดคล้องกับวัย ทำให้เด็กและผู้ใหญ่มีความสุขทั้งสองฝ่าย

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีผู้เรียกต่างๆ กันไป เช่น “การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา” “การศึกษาก่อนวัยเรียน” “การศึกษาปฐมวัย” ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาที่เริ่มตั้งแต่แรกเกิด 0- 5 ปี เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542 :13)

ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ก :13) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาปฐมวัยว่า เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546 : 18) มีนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่า เป็นการพัฒนาคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยการจัดให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ทั้งนี้ได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยช่วงอายุ 0-5 ปีทุกคน ได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา และการเตรียมความพร้อมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะด้านการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู สนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ

ฮิมส์ (Hymes.1969 : 65) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง

วูดดิลล์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547 : 2; อ้างอิงจาก Woodill,et.al.,1992) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยจะครอบคลุมถึงการดูแลเด็กทารก เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล โดยให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ปี โดยจัดเป็นระบบบูรณาการระหว่างการดูแลและการให้การศึกษาแก่เด็กร่วมกัน

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2525 : 38) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์โภชนาการเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนที่มีการรับเด็กเล็กๆ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะใช้ชื่ออะไรก็ตาม จุดมุ่งหมายหลักคือ การเตรียมเด็กให้มีความรู้ พัฒนาการที่สมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน และพร้อมที่จะเติบโตให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

จากการที่การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี จึงมีลักษณะแตกต่างหลากหลายไปจากระดับอื่น เพราะการศึกษาในช่วงปฐมวัยนี้มีความสำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมองของเด็ก สถานศึกษาจึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกๆ ด้าน

3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

เอสซ่า (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547 : 5; อ้างอิงจาก Essa.1996) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากแรงผลักดันของสังคมและความต้องการของสังคม ทำให้เกิดการจัดโครงการบริการต่างๆ กัน ทั้งเพื่อการดูแลและการศึกษา ซึ่งในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ

1. บริการให้การดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เป็นปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ
2. ให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับสังคม ทักษะทางปัญญาและพัฒนาการในทุกด้าน
3. จัดเป็นบริการเพื่อการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เด็กยากจน ให้ได้รับการศึกษา การดูแลสุขภาพ โภชนาการ และการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง

ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องมีจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542 :3)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 13) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัยของเด็กอายุ 3-6 ปีไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ว่าเป็นการมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยกำหนดให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชม และแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ราศี ทองสวัสดิ์ (2533 : 57) กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ว่า เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนา กล้ามเนื้อใหญ่-กล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมผัสระหว่างมือ-ตา สุขอนามัย
 2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ หมายถึง การควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น
 3. พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การมีระเบียบวินัย การเล่นหรือทำงานเป็นกลุ่ม การรู้จักรอคอย การเอาใจเขามาใส่ใจใจ ความรับผิดชอบในหน้าที่
 4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ทางสัมผัสทั้ง 5 การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การจำ การเข้าใจคำศัพท์และการฝึกพูด การยืดหยุ่นความสนใจ
- นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักสูตรที่เน้นให้เด็กเกิดพัฒนาการ ดังต่อไปนี้ (นันทิยา น้อยจันทร์ .2548 : 131 -133; อ้างอิงจาก Hidebrand. 1991 : 38 - 40)

1. สร้างเสริมการเจริญเติบโตอย่างอิสระ คำว่าอิสระนี้หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิด ความสามารถของตนเอง ผู้ใหญ่เพียงผู้สนับสนุนเด็กด้วยการใช้ประสบการณ์ ให้คำชี้แนะ และให้โอกาสเด็กเรียนรู้ตามความต้องการอย่างเหมาะสม ด้วยการวางแผนการสอนจัดเตรียมอุปกรณ์ และสื่อการสอนที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้การคิด การทำด้วยตนเอง ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการสร้างเสริมให้เด็กพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เรียนรู้การช่วยเหลือตนเอง อย่างน้อยในเรื่องกิจวัตรประจำวันและรู้จักการแก้ปัญหา
2. เรียนรู้การแบ่งปันและให้ความรัก เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เน้นตนเองเป็นศูนย์กลาง รักตนเอง ครูต้องสอนเด็กให้เรียนรู้การให้ การแบ่งปัน และการรักผู้อื่นนอกจากรอบครัว ครูสร้างการเรียนรู้ให้เด็กรักผู้อื่นด้วยการให้ความรักแก่เด็ก ทำงานร่วมกับเด็ก สร้างให้เด็กรู้สึกมั่นใจ ให้เด็กเรียนรู้การเล่นและทำงานกับเพื่อนเพื่อความเข้าใจการแบ่งปัน
3. เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เมื่อเด็กต้องออกจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัวมาอยู่ใน

สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ครูต้องจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความรู้สึที่ดีและมีความสุข เด็กควรได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น รวมทั้งเป็นการปูพื้นฐานคุณธรรมให้เด็กมีจิตใจดี มีความอดทน ฝึกหัดนิสัยที่ถูกต้อง มีระเบียบเป็นคนมองโลกในแง่ดี

4. พัฒนาการควบคุมตนเอง ครูต้องสอนเด็กให้เรียนรู้การควบคุมวินัยในตน รู้จักนำตนเอง หรือกำกับตนเองด้วยการอธิบายให้เหตุผล เมื่อเด็กเข้าถึงการปฏิบัติที่ถูกต้อง พฤติกรรมการควบคุมตนเองของเด็กจะดีขึ้น การจัดประสบการณ์ให้เด็กฝึกตัดสินใจและสร้างความเชื่อมั่นจะช่วยเด็กได้มาก การสอนที่ดีจะไม่ใช้วิธีการขู่เด็กเพราะไม่เกิดผลดีต่อการพัฒนาการควบคุมตนเอง นอกจากนี้ การสร้างความมั่นใจในตนยังมีผลต่อการสร้างพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี เด็กได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ ซึ่งเป็นการสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็ก

5. เรียนรู้บทบาทความเป็นคน เด็กปฐมวัยต้องได้รับการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม ไม่ใช่เฉพาะแต่กับครอบครัวของตน เช่น การวางตัวตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม การมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบและสันติให้กับสังคม การสร้างสังคมที่มีคุณภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาประเพณีนิยม

6. เรียนรู้ที่จะเข้าใจร่างกายตนเอง หมายถึง การสร้างให้เด็กรู้จักดูแลสุขภาพของตนเอง การป้องกันโรคติดต่อ และการออกกำลังกาย แผนการสอนของครูต้องเอื้อต่อการส่งเสริมร่างกายให้แข็งแรง และการรู้จักดูแลสุขภาพควบคู่กันไป

7. เรียนการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การสอนต้องกระตุ้นเด็กให้ใช้ทักษะของกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เด็กควรมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นกลางแจ้ง กลางสนาม รวมทั้งการมีกิจกรรมสร้างสรรค์ บัน ตัด เปะ ที่เป็นการใช้กล้ามเนื้อเล็กด้วย

8. เรียนรู้และเข้าใจข้อจำกัดของโลกภายนอก การมาโรงเรียนเป็นการขยายโอกาสของเด็กจากครอบครัวสู่สังคม ซึ่งมีเงื่อนไขความแตกต่างจากบ้าน ครูต้องพัฒนาความเฉลียวฉลาดของเด็กในการเรียนรู้โลก ด้วยการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรเรียนรู้ คิด ใช้เหตุผล ใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม แผนการสอนของครูต้องทำให้ครูสอนเด็กให้เข้าใจ มีประสบการณ์ทางสังคมและรู้จักโลก

9. เรียนรู้หนังสือเพื่อเข้าใจโลกใหม่และผู้อื่น ภาษาเป็นสิ่งช่วยเด็กให้รู้หนังสือ รู้สิ่งแวดล้อม เกิดมโนทัศน์ใหม่ๆ เกิดความคิดใหม่ๆ ครูต้องสอนให้เด็กรู้จักใช้ภาษาในการสื่อสารค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้โลกใหม่และผู้อื่นให้มาก ครูต้องวางแผนการสอนการรู้หนังสือให้กับเด็ก ทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้ด้วยการพัฒนาให้เต็มศักยภาพตามวัย เด็กอาจเริ่มเรียนจากวาดภาพ เรียนจากคำค้น ทดลองจากการฝึกเขียนด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่จะต้องเข้ามาโดยธรรมชาติของเด็ก ถ้าเด็กมีความพร้อมการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว

10. พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อโลกภายนอก พ่อแม่และครูควรเป็นผู้สร้างอัตมโนทัศน์ และความรู้สึกที่ดีให้แก่เด็กด้วยการจัดประสบการณ์ที่ดี มีความสุขทั้งที่บ้านและโรงเรียนโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กรักโรงเรียนและโลกภายนอก ถ้าหากสิ่งแวดล้อมดี มีความหมาย น่าสนใจ เด็กจะมีความสุขและมีความรักที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม

ไม่ว่ารากฐานของการจัดการศึกษาจะมาจากทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้จากการเล่น ทฤษฎีที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของเด็กและการคิด ต่างล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เต็มศักยภาพแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

3.3 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย เป็นการสร้างรากฐานชีวิตของเด็กเป็นทุนสืบทอดคุณค่าชีวิตของเด็กให้เพิ่มค่าต่อไป เป็นการบ่มเพาะความคิดอ่าน นิสัยและอารมณ์ และเป็นการสร้างรากแก้วของชีวิตให้แข็งแรงพร้อมที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตไปจนเติบโตใหญ่ การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กมากกว่าการสอนให้อ่านเขียนเรียนวิชา เน้นพัฒนาการเป็นองค์รวมมากกว่าเจาะจงพัฒนาเด็กไปในด้านใดด้านหนึ่ง (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 2) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาฟิอาเจต (Piaget) และบรูเนอร์ (Bruner) สนับสนุนการให้เด็กได้เรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเองและคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ครูต้องจัดรูปแบบกิจกรรมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโต การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กควรให้เด็กได้ “กระทำ” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของตนทุกด้าน (พัฒนา ชัชพงศ์. 2530 : 113 -114)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11 - 12) กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงพัฒนาการทุกด้าน
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อสนองความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก
3. จัดกิจกรรมการเล่นหลากหลาย เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นตามความสนใจ ตามความต้องการ และตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
4. จัดกิจกรรมยืดหยุ่นเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
5. จัดกิจกรรมที่มีความสมดุลทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก

ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เคลื่อนไหวและสงบ

6. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รักธรรมชาติ และท้องถิ่น

8. ให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน มีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่น

9. จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ ให้เด็กมีโอกาสเล่นร่วมกับผู้อื่น

10. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นเป็นกันเอง เน้นให้เด็กมีความสุขในการร่วมกิจกรรม

11. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็กกล้ามเนื้อใหญ่ ฝึกประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ ให้เด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือตนเองเลือกกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจและความสามารถของเด็ก และควรมีวัสดุ อุปกรณ์ให้เด็กได้สังเกต สัมผัส ทดลองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 35) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมอย่างต่อเนื่องเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

2. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต

3. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

4. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

อาจกล่าวได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อม และพัฒนาทุกด้าน มีหลักการสำคัญตามที่ อรุณี หวดาล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2549ข :2-26) ได้กล่าวไว้ 5 ประการคือ การยึดหลักพัฒนาการเด็ก การพัฒนาเด็กทุกด้านเป็นองค์รวมไปพร้อมกัน การเรียนรู้ของเด็กตามธรรมชาติอย่างมีความสุข การบูรณาการบริบททางสังคม ศาสนาวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

3.4 นวัตกรรมการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

นวัตกรรมการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยเกิดจากความคิดในการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้การสอนซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยน และพัฒนามานานนับศตวรรษจากทฤษฎีและแนวคิดของผู้ที่ศึกษาที่มีความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาศัยหลักความเชื่อ หลักทฤษฎีที่ว่าด้วยพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้เป็นฐาน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนารอบด้านอย่างสมดุลเต็มตามศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย นวัตกรรมที่เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษาปฐมวัยปัจจุบัน (ภรณ์ คุรุทันะ และคณะ. 2542 : ออนไลน์) มีดังต่อไปนี้

3.4.1 นวัตกรรมการสอนแบบนีโอฮิวแมนนิส (Neo-Humanist Education)

จุดเริ่มของแนวคิดนี้มาจากโยคีชาวอินเดียผู้ยิ่งใหญ่ พี.อาร์. ซาร์การ์ (P.R. Sarkar) ที่นำศาสตร์ทางตะวันออกกับความทันสมัยแบบตะวันตกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน แนวคิดของนีโอฮิวแมนนิสจะไม่เชื่อเรื่องให้เด็กเรียนหรือเล่นอย่างเดียว เพราะในช่วง 3-6 ปี เป็นช่วงที่สมองของพวกเราเจริญเติบโตมากที่สุด ถ้าไม่ให้เรียนเลยแล้วมาเรียนตอน 7-8 ขวบจะช้าไป ดังนั้นจึงต้องเรียนบ้างอย่างเหมาะสมและใช้วิธีการที่จูงใจให้เด็กเรียนรู้ด้วยคลื่นอัลฟาหรือคลื่นสมองต่ำมากที่สุด โดยเชื่อว่าเป็นคนที่สมบูรณ์นั้นเกิดจากศักยภาพที่ล้ำค่า 4 ด้าน คือร่างกาย จิตใจ ความมีน้ำใจ วิชาการ กิจกรรมที่ทำได้ต้องสอดคล้องกับหลัก 4 ข้อดังนี้

1. คลื่นสมองต่ำ เช่น ก่อนเข้าห้องเรียน เด็กๆ ได้ฝึกทำโยคะ นั่งสมาธิ การเล่านิทาน การกอด เสียงเพลง และทำที่ คำพูดจากคนรอบข้าง ก็มีส่วนทำให้คลื่นสมองต่ำได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นครูต้องอารมณ์เย็น ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาไพเราะ พูดให้กำลังใจ และไม่พูดในแง่ลบ

2. การประสานของเซลล์สมอง กิจกรรมที่จัดจะเน้นให้เด็กใช้มือกับเท้ามากที่สุดเพื่อการทำงานของเซลล์สมอง เช่น วิ่งเล่น ปีนป่าย ใช้เกมการสอนแทนการนั่งท่องตัวอักษรต่างๆ หรือเล่นเกม บัตรคำสนุกๆ เรียนรู้จากของจริง และสัมผัสกับประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน

3. ภาพพจน์ของตัวเอง (Self concept) เด็กเป็นวัยที่รับรู้สูงที่สุด ถ้าจิตใต้สำนึกบันทึกไว้แต่เรื่องด้านลบ ภาพพจน์ที่มีต่อตัวเองเป็นลบ พฤติกรรมที่ออกมา ก็จะเป็นลบด้วย ดังนั้นคนเป็นครูที่ดีจึงต้องสมบูรณ์พร้อมทั้งพฤติกรรมส่วนตัวและเทคนิคการสอน เด็กจึงจะเป็นคนสมบูรณ์ได้

4. การให้ความรัก ได้แก่ รอยยิ้ม คำชม และการสัมผัสซึ่งเด็กวัย 3-6 ปีต้องการมาก

3.4.2 นวัตกรรมการสอนแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Education)

นักปรัชญาผู้ก่อตั้งการศึกษาวอลดอร์ฟคือ รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (1861-1925) เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1861 ในออสเตรีย เป้าหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟคือช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี และสามารถกำหนดความมุ่งหมายแนวทางแก่ชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถ การจัดการศึกษาจึงเป็นการพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยการพัฒนาให้มนุษย์เข้าถึง

สัจธรรม ซึ่งเด็กวัยแรกเกิดถึง 7 ปี เรียนรู้ด้วยการกระทำ ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็กมุ่งมั่นตั้งใจกับการทำความดี ทั้งนี้เชื่อว่าเด็กวัยแรกเกิดถึง 7 ปี เรียนรู้โดยการเลียนแบบที่มีใช้เฉพาะท่าทางภายนอก แต่เลียนแบบลึกลงไปในจิตวิญญาณโดยที่เด็กเองไม่รู้ตัว การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยจะไม่มีเนื้อหาสาระเป็นวิชา แต่จะเน้นการจัดเนื้อหาสาระในรูปของประสบการณ์การเล่นและการดำเนินชีวิต โรงเรียนอนุบาลจึงเปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ ครูเปรียบเสมือนแม่ที่ดูแลบ้านอย่างมีความสุข กิจกรรมประจำวันของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันไปตามสภาพและวัฒนธรรมของท้องถิ่น กิจกรรมของเด็กจะเรียบง่าย อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้จะเป็นของเรียบง่าย เช่น ไม้ ก้อนหิน กรวด เป็นต้น ครูจะกำหนดกิจกรรมโดยคำนึงถึงหลัก 3 ประการคือ การทำซ้ำ จังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ ความเคารพและการยอมรับคุณค่าของทุกสิ่ง

ในแต่ละวันครูอนุบาลตามตามแนววลอดอร์ฟจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็กขณะอยู่ที่โรงเรียน ความมุ่งมั่นตั้งใจของครูจะเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก บทบาทที่สำคัญของครูยังได้แก่การสังเกตเด็กขณะเรียนรู้ ไตร่ตรองความเจริญก้าวหน้าและปัญหาของเด็กหลังสอนและก่อนสอน ทำงานร่วมกับพ่อแม่เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันในฐานะผู้ร่วมกุญทางชีวิตให้กับเด็ก

3.4.3 นวัตกรรมการสอนแบบไฮ / สโคป (High/Scope Curriculum)

หลักสูตรไฮ / สโคป เน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้วยวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา วางแผน ปฏิบัติตามที่วางแผนและทบทวนสิ่งที่พวกเขาได้ทำ ครูใช้การสอนกลุ่มย่อยเพื่อกระตุ้นพัฒนาการ ใช้คำถาม การสนับสนุนและการขยายการเรียนรู้ของเด็กๆ ไปพร้อมๆ กับการเพิ่มพูนทักษะการสื่อสาร ยุทธวิธีการสอนที่สำคัญของไฮ / สโคป มีดังนี้

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active learning) เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กกระทำ ลงมือปฏิบัติ สัมผัส เล่นและควบคุม เด็กได้เลือกและตัดสินใจเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ด้วยสื่อการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายภายใต้การสนับสนุนจากผู้ใหญ่

กิจวัตรประจำวันของเด็ก เน้นการเปิดโอกาสให้ทั้งครูและเด็กเรียนรู้ร่วมกัน จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อยและรายบุคคล โดยในแต่ละวันจะมีช่วงเวลาหนึ่ง (60 นาที) เป็นช่วงวางแผน ลงมือปฏิบัติและทบทวน (Plan Do Review)

การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการเลือกไหลของกิจกรรม ทำให้เด็กรู้สึกกระตือรือร้น

การประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้หลักการประเมินผลตามสภาพจริง โดยครูจะทำงานเป็นคณะ วางแผนร่วมกันและจัดทำบันทึกประจำวัน จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลและสรุปลงใน Child Observation Record หรือ COR

3.4.4 นวัตกรรมการสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach)

การสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่เสนอแนวคิดใหม่ในการสอนภาษา เกิดจากความพยายามของนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ซึ่งมองเห็นปัญหาการเรียนรู้ภาษาของเด็ก อันเกิดจากการสอนที่ครูมุ่งเน้นสาระทางภาษาเป็นหลัก ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติคือไม่เหมาะกับวัย ความสนใจและความสามารถของเด็ก และเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียนรู้ และการสื่อสารในชีวิตจริง พบว่าการสอนภาษาแบบเดิม (traditional approaches) ไม่เน้นความสำคัญของประสบการณ์และภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตจริง จึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาเพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายเท่าที่ควร

หลักการสอนภาษาแบบองค์รวมจะเน้นบทบาทของครู เป็นผู้หาวิธีการที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่เดิมให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น การเล่าเรื่องที่เด็กเคยพบเห็น การเปิดโอกาสให้เด็กพูดจากความคิดหรือประสบการณ์ในขณะที่ฟังเรื่องจากหนังสือที่ครูเลือกมาอ่านให้ฟัง การจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัยไว้ในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กมีโอกาสหยิบมาอ่านหรือพลิกดูเล่มเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับภาพความคิดและตัวหนังสือ ครูไม่จำเป็นต้องสอนให้เด็กอ่านออกอย่างการอ่านแบบเรียนเล่ม 1 เล่ม 2 ที่เคยนิยมใช้มาแต่เดิม การเขียนก็เช่นกันเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เขียนตัวพยัญชนะ คำ ประโยคตามที่ครูสั่ง แต่ในบรรยากาศการสอนแนวใหม่นี้ เด็กจะแสดงความต้องการให้ครูเห็นว่าเขาต้องการเขียนสิ่งที่มีความหมายสิ่งที่เขาอยากบอกให้ผู้อื่นเข้าใจ การเขียนในระยะแรกจึงเป็นการที่เด็กสร้างความคิด ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของเด็กและความต้องการสื่อความหมายให้ผู้อื่นทราบ

นวัตกรรมการสอนภาษาโดยองค์รวม จึงเป็นการปรับเจตคติและบทบาทของครูมาเป็นการค่อยๆ ส่งเสริมความคิด ความต้องการเรียนเขียนอ่านหนังสือของเด็ก ไม่ตำหนิให้เด็กแก้ไขสิ่งที่เขียนผิดในทันทีแต่จะแนะนำให้เด็กสังเกตจากตัวอย่างต่างๆ ที่เด็กพบเห็นได้บ่อยๆ การสังเกตจะช่วยให้เด็กปรับการเขียนให้ถูกต้องได้โดยไม่เกิดความรู้สึกผิดหรือถูกลงโทษ ซึ่งอาจจะมีผลทางทัศนคติของเด็กได้มาก ดังนั้นการสังเกตเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเฝ้าดูว่าเด็กแต่ละคนแสดงออกอย่างไร ครูจึงต้องมีบทบาทในการเฝ้าดูเด็ก (kid-watcher) เพื่อประเมินความสามารถและเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ที่เอื้ออำนวยการพัฒนาภาษาของเด็กด้วยตัวครูเองตลอดเวลา

3.4.5 นวัตกรรมการสอนแบบมอนเตสซอรี

ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี ผู้ริเริ่มคิดและจัดตั้งวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี มีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายในการให้การศึกษาในระยะแรกนั้น ไม่ใช่การเอาความรู้ไปบอกให้เด็ก แต่ควรเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเขา การที่จะช่วยให้เด็กได้

เป็นรายวิชาแต่จะบูรณาการทุกวิชาเข้าด้วยกัน โครงสร้างของการปฏิบัติโครงการมี 5 ข้อดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบประสมทนากันในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ ทั้งชั้นทำให้เด็กมีโอกาสที่จะอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. การศึกษานอกสถานที่ ในระยะแรกครูอาจพาไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน บริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญลักษณ์ งานบริการต่างๆ เป็นต้น จึงช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่แวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ
3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปราย ตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็นในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อน โดยนำเสนอผ่านการเขียนภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมบทบาทสมมติ
4. การสืบค้น เด็กๆ สามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียนที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์หัวข้อสิ่งของด้วยตนเองหรือในห้องสมุด
5. การจัดแสดง การจัดแสดงทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝาผนังหรือป้ายจัดแสดงงานของเด็กเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้นโดยจัดให้มีการอภิปรายหรือการจัดแสดง

อย่างไรก็ตามการทำโครงการไม่สามารถทดแทนหลักสูตรทั้งหมดได้ สำหรับเด็กปฐมวัยถือเป็นส่วนที่เสริมเพิ่มเติมให้สมบูรณ์อย่างไม่เป็นทางการเพียงส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น โดยต้องการครูเป็นผู้ชี้แนะ และเป็นที่ปรึกษาในการทำโครงการ

3.4.7 นวัตกรรมการสอนแบบเรจีโอ เอมีเลีย

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรจีโอ เอมีเลียพัฒนามาจากความเชื่อว่า การเรียนการสอนนั้นไม่ใช่การถ่ายโอนข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน แต่การเรียนรู้ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ และบทบาทครูต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างเต็มศักยภาพของเด็ก เอมีเลียจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สนองต่อความอยากรู้และแรงจูงใจภายในของเด็กที่จะเรียนรู้ ภายใต้การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน หลักการสำคัญของเรจีโอคือการเฝ้ามองเด็ก โรงเรียนเป็นที่บูรณาการของสิ่งมีชีวิต ครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน การเรียนการสอนต้องควบคู่ไปด้วยกัน และครูต้องปฏิบัติตัวเป็นนักศึกษา นักสำรวจ นักวิจัย หลักสูตรไม่มีการเขียนเป็นหน่วยใหญ่หรือหน่วยย่อย ไม่มีการเขียนแผนการสอนที่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมการสอนที่ชัดเจน รวมทั้งการจัดการในห้องเรียนและตารางกิจวัตรประจำวันจะมีความยืดหยุ่น และปรับได้ตลอดเวลาเพื่อความเหมาะสมต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของเด็ก โรงเรียนที่ปฏิบัติตามแนวคิดเรจีโอ เอมีเลีย ในประเทศอิตาลีจะมีวิถีปฏิบัติดังนี้

ครูจะรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการ ที่คาดว่าจะสัมพันธ์กับความสนใจของเด็กโดยการเฝ้ามองเด็ก แต่ถ้าเด็กสนใจในเรื่องที่อยู่นอกเหนือหัวข้อที่ครูกำหนดไว้ล่วงหน้า กิจกรรมโครงการในห้องเรียนก็จะปรับเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็ก โครงการ (Projects) จึงเป็นการเรียนการสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย โดยมีศิลปะเป็นการแสดงออกถึงความสามารถทางสติปัญญา และสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายในกระบวนการเรียนรู้ ผลงานของเด็กที่สื่อออกมาโดยวิธีต่างๆ ทั้งภาพสองมิติและสามมิติ เช่น การวาด การปั้น การเล่นละคร สามารถสะท้อนถึงกระบวนการคิด การแก้ปัญหา ความเข้าใจตลอดจนการตีความหมายของสิ่งที่เด็กสัมผัสและเรียนรู้

เมื่อเริ่มโครงการในชั้นเรียน ครูจะเปิดโอกาสค้นหาสิ่งที่เด็กสนใจและทำงานในโครงการไม่ว่าจะเป็นโครงการระยะสั้นหรือระยะยาว โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสถานที่และพื้นที่ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้สำหรับเด็ก บทบาทสำคัญของครูคือการบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก และสื่อข้อมูลเหล่านั้นไปยังผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนสื่อสารกันเกี่ยวกับข้อมูลเด็ก ตลอดจนวางรูปแบบของข้อมูลในการจัดนิทรรศการในห้องเรียน เพื่อแสดงถึงความเจริญงอกงามในพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ครูและผู้ปกครองจึงเป็นเสมือนผู้ร่วมงานในการเรียนและผลิตผลจากการค้นพบร่วมกับเด็ก (Teachers as partners) ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ทำให้เด็กพอใจหรือเป็นเพียงผู้ตอบคำถามสำหรับเด็ก แต่ต้องช่วยให้เด็กค้นหาคำตอบด้วยตนเอง (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข, 2543 : ออนไลน์)

กล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเรกจิโอ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากกว่าการสอน เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่จัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กได้คิดประดิษฐ์ และค้นพบด้วยตนเอง ไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และคำนึงถึงหัวใจหลักของสถาบันการศึกษาทั้ง 3 คือเด็ก ครอบครัว และครู

3.4.8 นวัตกรรมการสอนแบบวิถีพุทธ

นวัตกรรมการสอนแบบวิถีพุทธเป็นการนำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรสำหรับการพัฒนา ลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธเน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม 4 ประการ (ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจตพร รัตนพันธุ์, 2546 : ออนไลน์) คือ

1. สัมผัสสังเขวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
2. สัทธัมมัสสนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
3. โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีถูกวิธี
4. ธัมมานุষ্ঠัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้อง

การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธแม้จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่นักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและครูมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นปัจจัยให้ผู้เรียนพัฒนาได้ดี ทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงในลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” เพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธ

จากตัวอย่างนวัตกรรมการสอนทั้งหมดที่กล่าวมา สิ่งที่คุณสอนจะต้องเข้าใจให้ชัดเจนในการนำนวัตกรรมไปใช้คือ องค์ประกอบที่สัมพันธ์เชื่อมโยง 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อ ความเข้าใจ และความสามารถในการปรับการสอนของตน เนื่องจากนวัตกรรมการสอนไม่ใช่เทคนิคการสอนที่เรียนได้โดยตรงจากการเลียนแบบผู้อื่น และไม่ใช้แผนการสอนสำเร็จรูปที่เขียนไว้ให้ทุกคนนำไปใช้ได้เหมือนกัน แต่เป็นการประสานสนับสนุนกันขององค์ประกอบทั้ง 3 และเกิดขึ้นต่อเนื่องเพื่อพัฒนาและแสวงหาความคิดและการปฏิบัติที่ชัดเจนและมีคุณภาพมากขึ้น (ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ. 2542 : ออนไลน์)

3.5 ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยไม่ได้แยกบ้านออกจากโรงเรียน หรือแยกโรงเรียนออกจากบ้าน เพราะการศึกษาปฐมวัยเป็นการสานต่อการส่งเสริมพัฒนาการสู่การศึกษาที่เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในสถานที่ที่เรียกว่าโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นสถานเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ตาม การสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนจะช่วยให้คุณเข้าใจลักษณะสำคัญของเด็ก ผู้ปกครองเข้าใจในการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้เด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 23) ได้กล่าวถึงคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน คือ

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียน เด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครอง จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้และลดข้อขัดแย้งระหว่างครูกับผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับพัฒนาการเด็ก การสอนเด็ก

หลักสูตรและการดำเนินการร่วมมือเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูกับโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการ การร่วมแก้ปัญหาเด็กจากการเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสานต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนกับบ้านด้วย

ลีเปอร์ และคนอื่นๆ (Leeper and others.1984 : 373) ได้แสดงความคิดเห็นถึงบทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า บ้านและโรงเรียนมีภาระหน้าที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็ก และจะไม่สามารถทำอย่างมีประสิทธิภาพถ้าปราศจากความเข้าใจ การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองและครูจะต้องรู้จักเด็กทุกด้านทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูที่มีคุณภาพในขณะเด็กอยู่ในระยะแรกของชีวิต จะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคต

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 114) กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองควรเข้ามามีบทบาทร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ ด้วยวิธีการและรูปแบบต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบกำหนดแผนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและเด็ก
2. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ
3. เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
4. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น
5. อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก
6. ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
7. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
8. มีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของเด็ก และในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ทั้งนี้ นันทิยา น้อยจันทร์ (2548: 299) ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อโรงเรียนในแง่ว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีผลต่อการขยายโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน พ่อแม่ที่เห็นคุณค่าของการศึกษาก็จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนและ

พร้อมที่จะสนับสนุนโรงเรียนทำให้โรงเรียนขยายตัวและเจริญก้าวหน้าขึ้น ส่วนในชุมชนที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สนใจการศึกษา ไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าของการศึกษา โรงเรียนก็ไม่สามารถที่จะขยายตัวเจริญก้าวหน้าไปได้

เป็นที่ทราบดีว่าการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กที่ผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลา บ้านและโรงเรียนจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กเท่าเทียมกัน การที่ผู้ปกครองและโรงเรียนต่างยอมรับให้อีกฝ่ายมาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ร่วมจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น ร่วมประเมินคุณภาพโรงเรียน ร่วมแก้ปัญหาของเด็กไปพร้อมๆ กับโรงเรียน ล้วนส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้รับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กมลลา ลำพูน (2542 : 62 - 69) ได้ทำการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนอนุบาลเกี่ยวกับการจัดบริการดูแลเด็กวัยก่อนอนุบาลในโรงเรียนสาธิตของสถาบันราชภัฏ พบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรม การดูแลสุขภาพ โภชนาการ ความปลอดภัย ครูและพี่เลี้ยงเด็กแตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการไม่แตกต่างกัน

มยุรี กันทะลือ (2543 : 74) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่พูดภาษาถิ่น พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติก่อนและขณะทดลองมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยด้านความสนใจในการอ่านเด็กมีพัฒนาการสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีความรู้เกี่ยวกับตัวหนังสือและด้านการจับใจความจากสิ่งที่อ่านตามลำดับ

วาสนา พรหมทอง (2545 : 92 - 93) ได้ทำการศึกษากการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง ปรากฏผลสรุปพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.3 – 90.9 ส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ให้เด็กบ้างเป็นบางครั้ง ผู้ปกครองร้อยละ 80 – 90 ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อเล็กสม่ำเสมอ ผู้ปกครองร้อยละ 50.9 – 76.4 มีการส่งเสริมทักษะการวาดภาพลายเส้นให้เด็กบ้างเป็นครั้งคราว และส่งเสริมทักษะความคล่องแคล่วให้เด็กเป็นบางครั้งคิดเป็นร้อยละ 60.9 – 92.7 ของผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังพบว่าการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองชาวประมง พบว่า

ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การเลี้ยงดูเด็กไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยด้านจำนวนบุตรและปัจจัยด้านสถานภาพสมรส มีผลต่อการส่งเสริมทักษะด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และทักษะความคล่องแคล่ว

ถวิล รักชลธี (2526 : 47) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนเขตบางกะปิ พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมสูงกว่าเด็กที่มีการอบรมแบบเข้มงวด

สายวริน จินวุฒิ (2541 : 239 - 340) ได้ศึกษาบทบาทของบิดามารดาในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าลักษณะของครอบครัว บทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กในด้านวุฒิภาวะและด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524 : 55-57) ได้ทำการศึกษาเรื่องครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทย พบว่านักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงได้รับการถ่ายทอด และมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจ ด้านความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อ และการยึดถือบาปบุญมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ

ทวี สุรเมธี (2521 : 60 - 61) ได้ทำการศึกษาความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มีพี่น้องจำนวน 1-2 คน มีความพร้อมในการอ่านสูงสุด เด็กก่อนวัยเรียนที่ครอบครัวมีจำนวนพี่น้อง 3-4 คน มีความพร้อมด้านการอ่านรองลงมา ส่วนเด็กก่อนวัยเรียนที่ครอบครัวมีจำนวนพี่น้องมากกว่า 4 คน จะมีความพร้อมต่ำสุด

ทิพวรรณ อธิกุลสินธ์ (2547 : 54) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นของการเคหะแห่งชาติ พบว่าผู้ปกครองให้การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้านเป็นประจำ และมีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กทุกด้านโดยรวมอยู่บ้าง นอกจากนี้พบว่าปัจจัยทางด้านองค์ประกอบครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านอารมณ์ จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงดูเด็กด้านร่างกาย และลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงดูเด็กด้านสังคมและสติปัญญา

เยาวลักษณ์ หาญวชิรพงศ์ (2532 : 61) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเพศของเด็ก ลักษณะการเลี้ยงดู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรและสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดามีผลต่อพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็ก

วรรณุช เสนิงส์ ณ อยุธยา (2547 : 83) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนพบว่า ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมด้านการปฏิบัติ การแสดงออก และการมีระเบียบวินัย ระดับมาก และไม่พบความแตกต่างปัจจัยทางด้านสถานภาพของผู้ปกครองต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ยกเว้นผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่างกัน มีความต้องการด้านการแสดงออกทางกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นันทยา รักตประจิต (2548 : 186 - 203) ได้ศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศพบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศมีความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับมากและมากที่สุดทั้ง 6 ด้านคือ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาปฐมวัยกับครอบครัว และชุมชน ในแง่ของผู้ปกครองพบว่า

1. ผู้ปกครองที่มีบุตรอยู่ในสถานศึกษาต่างกันมีความต้องการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยด้านการบริหารเกือบทุกเรื่องแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีบุตรอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยให้นำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดกิจกรรม ด้านบริหารมีความต้องการให้จัดห้องพยาบาลโดยมีพยาบาลประจำ
2. ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความต้องการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยด้านบริหารต่างกันทั้งเรื่องนโยบาย หลักการ เป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แมคโดเวล และ ฟลอห์ (Mcdowell. & Flohr. 1981) ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ดนตรี ได้ข้อสรุปว่า การจัดโปรแกรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นโปรแกรมต่อเนื่องระยะเวลายาวถ้าต้องการให้เด็กมีพัฒนาการด้านดนตรี เพราะการเรียนรู้ดนตรีของเด็กปฐมวัยจะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมด้านดนตรีอย่างสม่ำเสมอ ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษา โดยเฉพาะการเรียนรู้ศัพท์ พัฒนาการด้านร่างกาย และทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านอื่นได้

บลัด (Blood. 1996) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กอายุ 3-5 ปี ด้านพัฒนาการทางภาษาในการรับรู้ การเขียน จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและเจตคติของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเอง จะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้ เป็นการสอนอ่านเขียนได้อย่างมีความหมายเพราะชื่อของเด็ก

ถูกเรียกอยู่เป็นประจำทำให้เด็กนี้ภาพได้และเป็นแนวทางขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่น

ลีแอน (ทิพวรรณ อธิกุลสินธ์. 2547: 34; อ้างอิงจาก Leann.1995 : 71 - 78) ได้ทำการศึกษาการยอมรับรูปแบบของอาหารพบว่า การยอมรับรูปแบบของอาหารจะเริ่มตั้งแต่วัยทารก ซึ่งเด็กจะชอบอาหารที่มีรสหวาน และความชอบของเด็กยังขึ้นอยู่กับครอบครัว นอกจากนี้การยอมรับเลี้ยงดูของพ่อแม่ยังมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กอีกด้วย

อาลิน (Arlin. 1997 : 68) ได้ทำการสำรวจภาวะโภชนาการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายของเด็กในสหรัฐอเมริกาทั้งหมดจำนวน 10 รัฐ พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเด็กที่มีฐานะดี เด็กผิวดำที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีร่างกายสูงกว่าเด็กผิวดำที่มีฐานะยากจน นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาทางด้านร่างกายของเด็กมาจากการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง มีการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายของเด็กไม่เพียงพอ

คอตแมน (เขาวนุช ทานาม.2546 : อ้างอิงจาก Cottman. 1988) ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองเพื่อคัดเลือกและกำหนดโครงการที่จะพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย พบว่าการที่ครูจะจัดโครงการที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยขอเรียรายเงินมักจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ แต่ถ้าขอความร่วมมือโดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาเด็กระดับปฐมวัยแล้ว จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ กล่าวได้ว่าพัฒนาการของเด็กปฐมวัยนอกจากจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของตัวเด็กเอง เช่น พันธุกรรม สภาพความพร้อม วุฒิภาวะและความแตกต่างของตัวเด็กแต่ละคนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิดของเด็ก สถานภาพของผู้ปกครอง โครงสร้างของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว วัฒนธรรม เจตคติ ความเชื่อ ความรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมทั้งในบ้านนอกบ้าน ตลอดจนรูปแบบการให้การศึกษา การจัดกิจกรรม การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นต้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา การที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนเพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างสอดคล้องต่อเนื่องทั้งที่บ้านและโรงเรียน การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจึงควรให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านอย่างองค์รวม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 51 แห่ง รวมทั้งหมด 4,724 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 มีทั้งหมด 429 คน ได้มาโดยวิธีการดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2537: 106) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % คลาดเคลื่อน $\pm 10\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน ที่ขนาดของประชากรจำนวน 5,000 คน
2. สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ได้โรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน แล้วใช้ผู้ปกครองของเด็กจากโรงเรียนที่สุ่มได้ทั้ง 6 โรงเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาด	โรงเรียน	จำนวนผู้ปกครอง (คน)
ใหญ่	โรงเรียนวัดลานนาบุญ	166
	โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ	116
กลาง	โรงเรียนวัดแดง	55
	โรงเรียนวัดประชารังสรรค์	50
เล็ก	โรงเรียนชุมชนวัดส้มเกลี้ยง	23
	โรงเรียนวัดช่องพลู	19
รวม		429

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่ผู้วิจัย สร้างและพัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนน สร้างขึ้นตามแบบของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม ตามแบบลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ

3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามให้มีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ปกครองมีความต้องการมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการมาก	ให้ 4 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการน้อย	ให้ 2 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 - 5.00	หมายถึง มากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง มาก
2.61 - 3.40	หมายถึง ปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง น้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามฉบับร่างมาปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ และสร้างแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 60 ข้อ เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจโดยตัดสินตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์ โดยมีทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาด้านวิจัย และผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาปฐมวัยดังนี้

ดร. รุ่งเรือง สุขภิรมย์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ผศ. รัตนา จีวแหลม	อาจารย์สอนภาควิชาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผศ. วารุณี สกุลภารักษ์	ครูปฐมวัยฝ่ายกิจกรรมนักเรียนและประกันคุณภาพ โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

2. นำแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทบบุรี เขต 1 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 60 ข้อ มาจำนวน 40 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกาย ด้าน

อารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ด้านละ 10 ข้อ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.90 และนำข้อคำถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรปรับข้อคำถามที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน และใช้ภาษาให้เหมาะสมชัดเจน

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

4. นำแบบสอบถามมาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมอีกครั้งก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 429 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อออกหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และวิธีตอบแบบสอบถามให้กับรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้น ในการแจกแบบสอบถามเพื่ออธิบายให้ผู้ปกครองฟังอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการแจกแบบสอบถามและอธิบายวิธีตอบแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองบางส่วน และเป็นผู้เก็บแบบสอบถามคืนทั้งหมดด้วยตนเองจากรองผู้อำนวยการครูประจำชั้น และผู้ปกครอง

3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 429 คน ตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม 2549 ถึงวันที่ 28 กันยายน 2549 ได้แบบสอบถามคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์คงเหลือ 398 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.77

4. นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตรวจสอบความแตกต่างของข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติและโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences) ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ และโดยรวมเป็นรายด้าน
3. ทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่า t ที่ (t - test)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถาม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ โดยใช้สูตรของโรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton.1977) (บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. 2547 : 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547 : 220)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 118)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	F	แทน	ความถี่ที่ต้องแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546 : 35)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตน์.2546 : 65)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมดหรือจำนวนคน ในกลุ่มตัวอย่าง

4. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

4.1. วิเคราะห์ค่าที (t - test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์.2546 : 69)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	$\bar{X}_1, \bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	S_1^2, S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of freedom)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครอง

ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร และชั้นเรียนของบุตร

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มตัวอย่าง (N = 398)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ความสัมพันธ์กับเด็ก		
บิดาหรือมารดา	326	81.9
ญาติ	72	18.1
2. จำนวนบุตร		
1 คน	158	39.7
2 คน	221	55.5
3 คน	19	4.8
3. ลำดับการเกิดของบุตร (ในปกครอง)		
บุตรลำดับที่ 1	197	49.5
บุตรลำดับอื่นๆ	201	50.5
4. ชั้นเรียนของบุตร		
อนุบาล 1	194	48.7
อนุบาล 2	204	51.3
รวม	398	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นบิดาหรือมารดาของเด็ก (ร้อยละ 81.9) นอกนั้นเป็นญาติของเด็ก (ร้อยละ 18.1) ส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 2 คน (ร้อยละ 55.5) รองลงมา มีจำนวนบุตร 1 คน (ร้อยละ 39.7) นอกนั้นมีจำนวนบุตร 3 คน (ร้อยละ 4.8) บุตรของผู้ปกครองเป็นบุตรที่เกิดลำดับแรกและลำดับอื่นๆ ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 49.5 และ 50.5 ตามลำดับ) และกำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 มากที่สุด (ร้อยละ 51.3) นอกนั้นกำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1 (ร้อยละ 48.7)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดังตาราง 3 - 7

ตาราง 3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ความต้องการของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ด้านร่างกาย	3.99	0.35	มาก
2. ด้านอารมณ์	4.44	0.45	มากที่สุด
3. ด้านสังคม	4.06	0.31	มาก
4. ด้านสติปัญญา	4.07	0.52	มาก
ความต้องการโดยรวม	4.14	0.30	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านสติปัญญามีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, 4.06$ และ 4.07 ตามลำดับ)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย

รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ความต้องการของผู้ปกครอง		
	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. จัดกิจกรรมให้เด็กวิ่งเล่น ออกกำลังกายที่สนาม	3.53	0.85	มาก
2. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นปั้นดินน้ำมัน ชี้ปะ ตัด ระบายสี	4.01	0.62	มาก
3. จัดกิจกรรมให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในห้องเรียน เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะ	4.40	0.61	มากที่สุด
4. ให้เด็กฝึกคัดเขียนตัวหนังสือตามรอยประ อย่างน้อยวันละ 1-2 หน้า	4.26	0.70	มากที่สุด
5. จัดหาขนมกรุบกรอบหรือลูกกวาดให้เด็กรับประทาน	1.40	0.76	น้อยที่สุด
6. จัดหาอาหารที่มีประโยชน์และถูกหลักอนามัยให้เด็กรับประทาน	4.88	0.36	มากที่สุด
7. จัดเวลาให้เด็กนอนพักกลางวันอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง	4.49	0.75	มากที่สุด
8. จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักวิธีเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย เช่น การเล่นปีนป่าย เล่นน้ำ เล่นทราย	3.84	0.97	มาก
9. ฝึกเด็กให้รู้จักดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น การล้างมือ บ้วนปาก แปรงฟัน	4.87	0.42	มากที่สุด
10. จัดกิจกรรมให้เด็กวาดภาพ ชีตเขียนอิสระบนกระดาษเปล่า	4.16	0.71	มาก
รวม	3.99	0.35	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการมากที่สุดในด้านการจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทาน ฝึกให้เด็กรู้จักดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย จัดเวลาให้เด็กนอนพักกลางวัน จัดกิจกรรมให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในห้องเรียน และให้เด็กฝึกคัดเขียนตัวหนังสือตามรอยประ ($\bar{X} = 4.88 - 4.26$) มีความต้องการมากด้านการให้เด็กวาดภาพ ชีตเขียนอิสระ จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นปั้นดินน้ำมัน จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักวิธีเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย และจัดกิจกรรมให้เด็กได้วิ่งเล่น ออกกำลังกาย ($\bar{X} = 4.16 - 3.53$) ทั้งนี้ผู้ปกครองมีความต้องการน้อยที่สุดในด้านการจัดหาขนมกรุบกรอบหรือลูกกวาดให้เด็กรับประทาน ($\bar{X} = 1.40$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ความต้องการของผู้ปกครอง		
	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. จัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกร่วมกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน เช่น ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี	4.67	0.65	มากที่สุด
2. จัดแสดงผลงานของเด็ก เช่น ภาพวาด งานปั้น เพื่อให้เด็กชื่นชม ภาคภูมิใจในผลงาน	4.34	2.63	มากที่สุด
3. สอนเด็กให้รู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายให้เหตุผล เช่น เด็กไม่ควรวิ่งในห้องน้ำเพราะจะลื่นหกล้ม	4.78	0.55	มากที่สุด
4. จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการมีวินัยในตนเอง เช่น หยิบของมาเล่นแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย	4.82	0.42	มากที่สุด
5. ครูซักถามเหตุผลเด็กทุกครั้งที่เห็นเด็กแสดงพฤติกรรมหรือวาจาไม่เหมาะสม	4.75	0.53	มากที่สุด
6. เล่านิทานสอนใจให้เด็กเห็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดี	4.56	0.63	มากที่สุด
7. เมื่อเด็กกระทำผิด ครูจะกล่าวตักเตือน อบรมสั่งสอนชี้แนะการปฏิบัติที่เหมาะสมให้แก่เด็ก	4.77	0.52	มากที่สุด
8. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กในทุก ๆ กิจกรรมการเรียนการสอน	4.51	0.67	มากที่สุด
9. เมื่อเด็กกระทำผิด ครูต้องลงโทษให้หลายจำ เข้าทำนองว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี”	2.78	1.32	ปานกลาง
10. เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมหรือวาจาที่ดี ครูจะให้แรงเสริม เช่น ปรบมือให้ กล่าวคำชมเชย	4.37	0.75	มากที่สุด
รวม	4.44	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82 - 4.34$) ยกเว้นข้อที่ว่าเมื่อเด็กกระทำผิด

ครูต้องลงโทษเด็กให้หลายจำเข้าทำนองว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ผู้ปกครองมีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ความต้องการของผู้ปกครอง		
	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ฝึกเด็กให้รู้จักเกรงใจ เห็นอกเห็นใจ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.29	0.53	มากที่สุด
2. จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักแบ่งปัน เสียสละช่วยเหลือผู้อื่น	4.37	0.60	มากที่สุด
3. ฝึกเด็กให้รู้จักช่วยเหลือและรักษาสິงของที่ใช้ร่วมกัน เช่น อุปกรณ์ศิลปะ เครื่องเขียน ของเล่น	4.02	0.67	มาก
4. ฝึกเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเบื้องต้น เช่น การเข้าแถวรับอาหาร การทิ้งขยะให้ถูกที่	4.47	0.57	มากที่สุด
5. จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติคนเดียว ปฏิบัติเป็นกลุ่ม หรือปฏิบัติกับเพื่อนทุกคนในห้องเรียน	3.99	0.74	มาก
6. ฝึกเด็กให้พูดจาสุภาพใช้คำลงท้าย ครับ-ค่ะ และรู้จักพูดขอบคุณ-ขอโทษได้เหมาะสมกับโอกาส	4.85	0.39	มากที่สุด
7. ฝึกเด็กให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกล่าวสวัสดิ์ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้	4.81	0.44	มากที่สุด
8. จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง	4.41	0.90	มากที่สุด
9. ครูทำสิ่งต่าง ๆ แทนเด็กในทุกกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อความรวดเร็วและสวยงาม เช่น การระบายสี	1.59	0.83	น้อยที่สุด
10. จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยและวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์	3.79	0.79	มาก
รวม	4.06	0.31	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการมากที่สุดในด้านการฝึกเด็กให้พูดจาสุภาพ รู้จักพูดขอบคุณ-ขอโทษ ฝึกเด็กให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกล่าวสวัสดิ์และแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ ฝึกเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน และฝึกเด็กให้รู้จักเกรงใจไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ($\bar{X} = 4.85 - 4.29$) และมีความต้องการมากในข้อที่ฝึกเด็กให้รู้จักช่วยเหลือและรักษาสีของที่ใช้ร่วมกัน จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติคนเดียวหรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยและวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.02 - 3.79$) ส่วนข้อที่ต้องการให้ครูทำสิ่งต่าง ๆ แทนเด็กทุกกิจกรรมการเรียนการสอนมีความต้องการน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.59$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ความต้องการของผู้ปกครอง		
	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. จัดกิจกรรมเล่านิทาน และให้เด็กร่วมตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น	4.37	1.06	มากที่สุด
2. จัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาได้ตอบ สัมภาษณ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ครู หรือบุคคลอื่น ๆ	4.62	2.58	มากที่สุด
3. จัดมุมหนังสือ นิทาน มีป้ายคำบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กอ่านอย่างอิสระ	3.80	0.87	มาก
4. ครูตั้งคำถามปลายเปิด เช่น “ทำไม” “อย่างไร” ให้เด็กตอบได้หลากหลาย โดยไม่จำกัดความคิดเด็ก	4.46	0.73	มากที่สุด
5. จัดกิจกรรมให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง แก้ปัญหาร่วมกับเพื่อน โดยมีครูคอยชี้แนะ	4.54	0.65	มากที่สุด
6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายวิชา เน้นการอ่าน-เขียน, การบวก-ลบเลข	4.14	0.65	มาก
7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น เช่น เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นต่อบล็อก เป็นต้น	3.53	0.94	มาก
8. จัดหาสื่อวัสดุของจริง ให้เด็กเรียนรู้เรื่องจำนวน เรื่องการเปรียบเทียบขนาด-ปริมาณ	4.29	0.65	มากที่สุด
9. พาเด็กไปศึกษานอกห้องเรียนตามความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ การสอน เช่น เรือยานพาหนะ	3.22	0.99	ปานกลาง
10. จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ การสอน เช่น เรื่องร่างกายของเรา	3.69	0.81	มาก
รวม	4.07	0.52	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการมากที่สุดในข้อ จัดกิจกรรมให้เด็กสนทนาได้ตอบ สัมภาษณ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ครู หรือบุคคลอื่น จัดกิจกรรมให้เด็กคิดแก้ปัญหา ครูตั้งคำถามปลายเปิดและให้เด็กตอบโดยไม่จำกัดความคิดเด็ก จัดกิจกรรมเล่านิทานให้เด็กร่วมตอบคำถาม และจัดหาสื่อวัสดุ

ของจริงให้เด็กเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.62 - 4.29$) และมีความต้องการในระดับมากข้อที่เกี่ยวกับให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายวิชานั่นการอ่าน – เขียน การจัดมุมหนังสือ นิทาน มีป้ายคำบอกชื่อสิ่งต่างๆ ให้เด็กอ่าน จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้การสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น ($\bar{X} = 4.14 - 3.53$) ส่วนข้อที่ให้พาเด็กไปศึกษานอกห้องเรียนมีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร และชั้นเรียนของบุตร ดังตาราง 8 - 11

ตาราง 8 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก

ความต้องการของผู้ปกครอง	บิดาหรือมารดา (N=326)		ญาติ (N=72)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านร่างกาย	3.99	0.36	3.93	0.21	1.72	0.09
2. ด้านอารมณ์	4.41	0.47	4.60	0.24	-4.68*	0.00
3. ด้านสังคม	4.08	0.33	3.94	0.14	5.30*	0.00
4. ด้านสติปัญญา	4.06	0.55	4.07	0.36	-0.15	0.88
ความต้องการโดยรวม	4.14	0.32	4.13	0.13	-0.05	0.96

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน คือเป็นบิดาหรือมารดากับเด็ก กับเป็นญาติ มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและด้านสติปัญญาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามจำนวนบุตร

ความต้องการของผู้ปกครอง	บุตร 1 คน (N = 158)		บุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (N = 240)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านร่างกาย	4.05	0.43	3.94	0.27	3.03*	0.00
2. ด้านอารมณ์	4.39	0.59	4.46	0.33	-1.43	0.16
3. ด้านสังคม	4.17	0.39	3.99	0.21	5.16*	0.00
4. ด้านสติปัญญา	4.13	0.68	4.02	0.38	1.85	0.07
ความต้องการโดยรวม	4.19	0.41	4.10	0.18	2.38*	0.02

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรต่างกัน คือมีจำนวนบุตร 1 คน และมีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตร 1 คน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและด้านสังคมแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตร 1 คน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกายและด้านสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ส่วนด้านอารมณ์และด้านสติปัญญาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามลำดับการเกิดของบุตร

ความต้องการของผู้ปกครอง	บุตรลำดับที่ 1 (N = 197)		บุตรลำดับอื่นๆ (N = 201)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านร่างกาย	4.07	0.41	3.90	0.25	5.02*	0.00
2. ด้านอารมณ์	4.40	0.55	4.47	0.31	-1.44	0.15
3. ด้านสังคม	4.15	0.36	3.97	0.21	5.87*	0.00
4. ด้านสติปัญญา	4.11	0.64	4.02	0.38	1.80	0.07
ความต้องการโดยรวม	4.18	0.38	4.09	0.17	3.18*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับต่างกัน คือมีบุตรที่เกิดในลำดับที่ 1 กับมีบุตรที่เกิดในลำดับอื่นๆ มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับที่ 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรที่เกิดในลำดับอื่น ๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดต่างลำดับกันมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับที่ 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกายและด้านสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับอื่นๆ ส่วนความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาและอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามชั้นเรียนของบุตร

ความต้องการของผู้ปกครอง	อนุบาล 1 (N = 194)		อนุบาล 2 (N = 204)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านร่างกาย	4.07	0.41	3.90	0.25	4.75*	0.00
2. ด้านอารมณ์	4.40	0.56	4.46	0.31	-1.34	0.18
3. ด้านสังคม	4.15	0.36	3.97	0.21	5.93*	0.00
4. ด้านสติปัญญา	4.11	0.64	4.02	0.38	1.78	0.08
ความต้องการโดยรวม	4.18	0.38	4.09	0.17	3.14*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนชั้นต่างกัน คือ มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1 กับเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและด้านอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นอื่นๆ

จากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

จากการคัดเลือกความคิดเห็นที่มีความถี่การตอบ 182 คน ซึ่งเป็นคำตอบทั้งหมดที่ได้มา คิดเป็นร้อยละ 45.72 ของ 398 คน พบว่าผู้ปกครองปฐมวัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการเด็กของตนเรียงตามลำดับดังตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบลำดับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ลำดับที่เลือก	จำนวนผู้ปกครอง (คน) ที่มีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย			
	ด้านร่างกาย	ด้านอารมณ์	ด้านสังคม	ด้านสติปัญญา
1	32	50	18	82
2	37	77	30	38
3	60	38	45	39
4	53	17	89	23
ผลรวมความต้องการ ตามน้ำหนักของลำดับที่เลือก	412	524	341	543
ลำดับความต้องการ	3	2	4	1

หมายเหตุ น้ำหนักของลำดับที่เลือกกำหนดดังนี้ เลือกลำดับ 1, 2, 3 และ 4 ให้น้ำหนัก 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

จากตารางที่ 12 พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย และด้านสังคมตามลำดับ ซึ่งผู้ปกครองได้กล่าวถึงเหตุผลใกล้เคียงกัน สำหรับการจัดลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้าน ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านสติปัญญา ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยเป็นลำดับที่ 1 เพราะเห็นว่าผู้ที่มีปัญญาเฉลียวฉลาด ย่อมสามารถแก้ปัญหาช่วยเหลือตนเองได้ และทำให้มีความก้าวหน้าในอนาคต แต่เนื่องจากผู้ปกครองเป็นชาวบ้านธรรมดาบางคนยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ จึงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้แก่เด็กได้ดีเท่าควร จึงต้องการให้โรงเรียนช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะด้านการสอนให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ และฝึกให้เด็กรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ลำดับที่ 2 ด้านอารมณ์ ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเป็นลำดับที่ 2 เพราะเห็นว่าเด็กของตนมักดื้อ โกรธง่าย เอาแต่ใจตนเอง ชอบทะเลาะกับพี่ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ และอารมณ์ของเด็กมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้และการแสดงออก ทั้งนี้ผู้ปกครองเห็นว่าตนเองยังสามารถให้การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กได้โดยการอบรมสั่งสอนเด็ก จึงจัดลำดับความต้องการให้โรงเรียนช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเป็นลำดับที่ 2

ลำดับที่ 3 ด้านร่างกาย ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยเป็นลำดับที่ 3 เพราะเห็นว่าร่างกายของเด็กสามารถเจริญเติบโตได้เองตามธรรมชาติ มีเพียงผู้ปกครองบางส่วนที่บอกว่าบุตรของตนมีสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ป่วยบ่อย เป็นภูมิแพ้ง่าย ทำให้ต้องหยุดเรียนหลายวัน เด็กจึงควรมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ก่อนเพื่อให้สามารถไปโรงเรียนได้ทุกวัน และพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป

ลำดับที่ 4 ด้านสังคม ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นลำดับที่ 4 เพราะเห็นว่าเด็กของตนขี้เก๋ง มีเพื่อนเยอะ และเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายอยู่แล้ว จึงเพียงต้องการให้โรงเรียนสอนเด็กให้รู้จักการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี มีสัมมาคารวะ รู้จักมารยาททางสังคม และรู้จักการแสดงน้ำใจต่อผู้อื่น

4.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ด้านร่างกาย ผู้ปกครองไม่ต้องการให้มีการขายขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลมในโรงเรียน (32 คน) ต้องการให้โรงเรียนจัดหาสื่ออุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กให้มากขึ้น เช่น เครื่องเล่นสนามของเล่นส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก (23 คน) ให้ครูประจำชั้นช่วยดูแลเด็กให้รับประทานอาหารเช้าให้หมดจาน (16 คน) และต้องการให้โรงเรียนดูแลรักษาความสะอาดของอาหาร น้ำดื่มให้ถูกหลักอนามัย (8 คน)

ด้านอารมณ์ ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมในร่มร่วมกับเพื่อนๆ มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าแสดงออก (18 คน)

ด้านสังคม ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนมีการบำรุงซ่อมแซมอุปกรณ์ของใช้ในห้องเรียน ในห้องน้ำให้สะอาดปลอดภัย (29 คน) และต้องการให้จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศภายในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น มีสีสันสวยงามเหมาะกับวัยของเด็ก (14 คน)

ด้านสติปัญญา ผู้ปกครองต้องการให้เน้นการสอนภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมากขึ้น (47 คน) ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชา (21 คน) และต้องการให้มีการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์พื้นฐานสำหรับเด็ก (13 คน)

4.3 ความคิดเห็นอื่นๆ ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนให้ความรู้กับผู้ปกครอง เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง (33 คน) ต้องการให้โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองมากขึ้น (24 คน) ต้องการให้ครูประจำชั้นสังเกตความสามารถของเด็กและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล (17 คน) ต้องการให้ครูประจำชั้นรายงานความประพฤติของเด็กให้ทางผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ (12 คน) และต้องการให้ครูประพฤติปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (6 คน)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน
2. ผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดต่างลำดับกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน
4. ผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนชั้นต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด 51 โรงเรียน จำนวน 4,724 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ในปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด 6 โรงเรียน จำนวน 429 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากการส่งแบบสอบถาม ได้รับคืน 398 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.77

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระได้แก่ สถานภาพของผู้ปกครอง จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก

จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร ชั้นเรียนของบุตร ตัวแปรตามได้แก่ ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 และแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการโดยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปขอความร่วมมือจากโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 โรงเรียน ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีตอบแบบสอบถามให้ครูผู้ช่วยแจกแบบสอบถามให้ผู้ปกครองโดยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 398 ฉบับมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for Social Sciences) โดยหาค่าสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การคำนวณหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองโดยใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้าน
3. เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านสติปัญญา มีความต้องการในระดับมาก
2. ผู้ปกครองที่มีสถานภาพแตกต่างกันด้านความสัมพันธ์กับเด็ก มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้ปกครองที่มีสถานภาพแตกต่างกันด้านจำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร และชั้นเรียนของบุตร มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของ

เด็กปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสติปัญญาและด้านร่างกายไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีบุตรเกิดลำดับต่างกัน และมีบุตรเรียนชั้นต่างกันมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอารมณ์และด้านสติปัญญาไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจำแนกการอภิปรายเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า อาจเป็นเพราะเด็กในช่วง 3-6 ปีเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตที่มีความงอกงามของพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างชัดเจน เห็นได้จากที่เด็กเริ่มรู้จักช่วยเหลือตนเองได้ ใช้ภาษาได้คล่องขึ้น รวมทั้งเริ่มทำกิจกรรมกับผู้อื่น มีการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมบุคคลใกล้ชิด จึงมีผลต่อการพัฒนาไปสู่บุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้นแตกต่างกันไป สอดคล้องกับที่ ฟรอยด์ (Freud) กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กในระยะ 6 ปีแรกของชีวิตสำคัญที่สุด และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการในวัยต่อมา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) อภิปรายได้ว่า อาจเป็นเพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากขึ้น ไม่ได้อยู่แต่กับคนในครอบครัว เด็กที่ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จึงมักขาดการควบคุมอารมณ์ และแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เมื่อเด็กแย่งของกัน อาจก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันได้ง่าย ดังที่ สายวริน จินวุฒิ (2541 : 20) กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีสิ่งยั่วเย้าให้เกิดอารมณ์โกรธมาก เช่น เมื่อถูกขัดใจ ถูกเพื่อนรังแก มักจะแสดงออกด้วยการร้องไห้ เตะต่อย ทบตี เพราะไม่รู้วิธีจะพูดหรือโต้ตอบกับเพื่อนได้ จึงใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมโดยไม่รู้ตัว ทำให้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นไปด้วยความยากลำบาก การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ให้เด็กวัยนี้แต่เนิ่นๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถส่งเสริมด้วยการให้ความรักความเข้าใจแก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2546ข :19)

แต่เมื่อให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นโดยเรียงลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการ

ของเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา พบว่าผู้ปกครอง จัดลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย และด้านสังคมเรียงตามลำดับ โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ เหตุผลว่าตนเองสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย และด้านสังคมของเด็กได้ บ้าง แต่ไม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กได้เท่าที่ควร เพราะตนเองเป็นชาวบ้าน ธรรมดา มีอาชีพรับจ้าง บางคนยังอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ จึงมีความต้องการให้ทางโรงเรียนช่วย ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้านสติปัญญาเป็นลำดับแรก เพราะเด็กที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้าน สติปัญญาจะสามารถแก้ปัญหา ช่วยเหลือตนเองได้และมีอนาคตที่ดี ทั้งนี้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น ใกล้เคียงกันว่าต้องการให้โรงเรียนพัฒนาเด็กด้านภาษาให้มากขึ้นเพราะรู้สึกที่เด็กเรียนอ่อนมาก ยัง อ่านและเขียนคำง่ายๆ ไม่ได้ ผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวเปรียบเทียบกับเด็กในเมืองกับเด็กต่างจังหวัดไว้ว่า เด็กที่ต่างจังหวัดพัฒนาดีกว่าเด็กในกรุงเทพฯ เด็กที่นั่นพูดภาษาอังกฤษได้เป็นประโยค เขาจึงตัดสินใจ ย้ายลูกคนโตไปเรียนที่นั่นแทน และพบว่าลูกของเขายังไม่ค่อยรู้หนังสือเหมือนเด็กที่เรียนอยู่ที่ ต่างจังหวัด ข้อคิดเห็นของผู้ปกครองนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของนิตยา วิทยาภรณ์ (2546 : 7) ที่ว่า ข้อขัดแย้งของการจัดการศึกษาในปัจจุบันคือการขัดแย้งกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองต้องการอย่างย่งที่ให้ ลูกอ่านออกเขียนได้ ยิ่งเร็วเท่าไรยิ่งถือเป็นความสำเร็จ ทั้งนี้จรรยา สุวรรณทัต (2547 : 13) แสดง ทศนะเกี่ยวกับผู้ปกครองไว้ว่า พ่อแม่บางคนเลี้ยงลูกเพื่อตอบสนองความต้องการของตนในวัยเด็ก เช่น ลูกอยากเรียนภาษาไทยแต่พ่อแม่อยากให้เรียนภาษาอังกฤษเพราะหางานง่าย สอดคล้องกับที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก :144 - 150) กล่าวไว้ว่า ความคาดหวังของพ่อแม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กใน การเลี้ยงดู พ่อแม่ชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดมักพยายามชักจูงให้เด็กเป็นอย่างที่ตนคิด ดังนั้นการที่ ผู้ปกครองจัดลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กเป็นลำดับแรก จึงอาจเป็นเพราะต้องการทดแทนในสิ่งที่ตนเองไม่มี เช่น ความรู้ความสามารถในการอ่านเขียนหนังสือ ได้จึงมีความคาดหวังสูงเกี่ยวกับการเรียนภาษาของเด็ก เพราะเห็นว่าผู้ที่มีความรู้ดีย่อมมีอนาคตที่ สดใส มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน

1.1 ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยโดยรวมใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียน ปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยในส่วนของทักษะกล้ามเนื้อใหญ่มาก ที่สุดคือข้อ 3. จัดกิจกรรมให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.40$) โดยผู้ปกครองให้เหตุผล ว่านอกห้องเรียนอากาศร้อน จึงมีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กวิ่งเล่น ออกกำลังกายที่ สนามในระดับน้อยกว่า ($\bar{X} = 3.53$) ซึ่งความจริงแล้วการส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อใหญ่โดยตรง ควร

ให้เด็กได้เคลื่อนไหว ได้ออกกำลังกายที่สนามกลางแจ้งสลับกับการให้เด็กได้เล่นในร่มอย่างเหมาะสม ดังที่อาร์มอร์ สุวรรณपाल กล่าวไว้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549 ก : 7-21-40) สำหรับด้านการส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดคือข้อ 4. ให้เด็กฝึกคัดเขียนตัวหนังสือตามรอยประอย่างน้อยวันละ 1-2 หน้า ($\bar{X} = 4.26$) ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องแม้ว่าเด็กปฐมวัยจะเริ่มสามารถเคลื่อนไหวประสานสัมพันธ์ระหว่างสายตาและกล้ามเนื้อมือได้ แต่โดยธรรมชาติของเด็กโดยเฉพาะเด็กวัย 6 ขวบเป็นวัยที่มีพลังสูง ชอบเล่นชอบเคลื่อนไหว (พรพรณี ชูทัย เจริญจิต. 2538 : 99-100 ; อ้างอิงจาก Gesell. 1964) การบังคับให้เด็กนั่งคัดเขียนตัวหนังสือโดยกำหนดจำนวนหน้าจึงขัดต่อลักษณะพัฒนาการและความรู้สึกของเด็ก อาจส่งผลต่อเจตคติของเด็กในการเรียนเขียนอ่านได้ จึงควรให้เด็กได้เล่นปั้นดินน้ำมัน ฉีกปะ ตัด ระบายสี หรือให้เด็กวาดภาพอิสระแทน เพราะเป็นวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจของเด็กปฐมวัย ในด้านสุขภาพพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อดีกมากที่สุดคือข้อ 5 จัดหาอาหารที่มีประโยชน์และถูกหลักอนามัยให้เด็กรับประทาน ($\bar{X} = 4.88$) และข้อ 7 จัดเวลาให้เด็กนอนพักกลางวันอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง ($\bar{X} = 4.49$) โดยมีความต้องการให้โรงเรียนจัดหาขนมกรุบกรอบหรือลูกกวาดให้เด็กรับประทานน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.40$) เนื่องจากเห็นว่าเด็กชอบทานขนมมากกว่าทานข้าว และบางครั้งทานขนมแทนอาหารโดยเฉพาะอาหารมื้อเช้า จึงต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยดูแลเด็กทานข้าวมากขึ้น และจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ให้เด็กทาน ทั้งนี้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าไม่ต้องการให้มีการขายขนมที่ไม่มีประโยชน์ให้กับเด็กในโรงเรียนเพราะจะทำให้เด็กไม่ยอมทานข้าว จากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงว่าผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการร่างกายด้านโภชนาการของเด็กดี สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ยุวดี เทียรชประสิทธิ์ (2536: 18-24) ที่ว่า การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้านร่างกายนั้น ต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กทางด้านร่างกาย ได้แก่ ด้านโภชนาการ ซึ่งเป็นรากฐานการเสริมสร้างความสำเร็จเติบโตและการมีสุขอนามัยที่สมบูรณ์ ขณะที่การนอนหลับมีความสำคัญมากต่อเด็กเพราะเป็นการสงวนพลังงานที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย ในด้านสุขนิสัยและความปลอดภัยพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อดีกมากที่สุดคือข้อ 9 ฝึกเด็กให้รู้จักดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น การล้างมือ บ้วนปาก แปรงฟัน ($\bar{X} = 4.87$) ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้องเพราะเด็กปฐมวัยใช้เวลาส่วนใหญ่นอกบ้านในการเล่น การสัมผัสสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย จึงควรฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดร่างกายโดยการรู้จักอาบน้ำ การใช้สบู่ การล้างมือ การบ้วนปากแปรงฟัน เป็นต้น (วราภรณ์ รักวิจัย. 2535 : 61-73)

1.2 ความต้องการของผู้ปกครองด้านอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในด้านการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่นคือข้อ 1 ได้แก่ จัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกร่วมกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน ($\bar{X} = 4.67$) และข้อ 2 จัดแสดงผลงานของเด็ก เช่น ภาพวาด งานปั้น เพื่อให้เด็กชื่นชมภาคภูมิใจในผลงาน ($\bar{X} = 4.34$) ซึ่งทั้ง 2 ข้อเป็นวิธีที่ถูกต้อง ตรงกับลักษณะนิสัยของเด็กเพราะเด็กชอบความรื่นเริง สนุกสนาน ทั้งนี้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 224) กล่าวไว้ว่า การที่ครูใส่ใจต่อความรู้สึกของเด็ก ให้เด็กทำกิจกรรมที่เด็กชอบ จะช่วยลดภาวะเครียดทางอารมณ์ของเด็ก และช่วยให้เด็กเพิ่มความมั่นใจ ความเป็นตัวเอง รับรู้ความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่นได้ สอดคล้องกับ นันทิยา น้อยจันทร์ (2548: 241) ที่ว่าครูมีส่วนช่วยให้เด็กรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น โดยการกระตุ้นให้เด็กพูดเกี่ยวกับตนเองและนำผลงานของเด็กมาแสดงในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กรู้สึกว่ามีค่า เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในชั้นเรียน ส่วนด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อดีกมากที่สุดข้อ 4 จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการมีวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 4.82$) ข้อ 3 ได้แก่ สอนเด็กให้รู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายให้เหตุผล ($\bar{X} = 4.78$) ข้อ 7 เมื่อเด็กกระทำผิดให้ครูกล่าวตักเตือนอบรมสั่งสอนชี้แนะการปฏิบัติที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.77$) ข้อ 5 ให้ครูซักถามเหตุผลเด็กทุกครั้งที่เห็นเด็กแสดงพฤติกรรมหรือวาทะไม่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.75$) และข้อ 10 เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมหรือวาทะที่ดีครูจะให้แรงเสริม ($\bar{X} = 4.37$) ซึ่งทั้ง 5 ข้อนี้เป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม ชอบเลียนแบบ ต้องการความรักความเข้าใจ กำลังใจจากผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์และยอมปฏิบัติตามมากขึ้น ผู้ใหญ่จึงควรตั้งกฎกติกาให้เด็กฝึกปฏิบัติอยู่บ่อยๆ จนเคยชิน สอนให้รู้ว่าจะไรผิดอะไรถูก อะไรทำได้หรือทำไม่ได้โดยให้เหตุผลทุกครั้ง ที่สำคัญผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกให้เด็กเห็นและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ จึงจะช่วยให้เด็กค่อยๆ เรียนรู้เหตุผลและทำตามกติกาที่ตกลงกันไว้ (ภิญโญ ถวิลวัฒน์.2549 :186) สอดคล้องกับที่ท่าน ปัญญานันท์ภิกขุ (2533. 7-9) กล่าวไว้ว่าการจะสอนให้เด็กรู้คิดและทำแต่สิ่งดีต้องอาศัยการพรัสอนตักเตือนบ่อยๆ ให้เด็กเข้าใจเหตุผลด้วยความใจเย็น และต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ถ้ายังไม่ได้ผลต้องค่อยๆ สอนในคราวต่อไป เพราะเด็กมีนิสัยอ่อนดัดง่าย ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไม้เรียว เพราะการใช้โทษของผู้ใหญ่คือการหัดเด็กให้โกรธ และเมื่อเด็กเคยชินต่อด่านไม้จะไม่รู้สึกกลัว ขณะเดียวกันเมื่อเด็กทำความดีต้องชมเชย อย่าได้เฉยเมยต่อการกระทำของเด็กเป็นอันขาด ในด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อดีกมากที่สุดคือข้อ 6 เล่านิทานสอนใจให้เด็กเห็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดี ($\bar{X} = 4.56$) และข้อ 8 สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กในทุก ๆ กิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.51$) ซึ่งทั้ง 2 ข้อนี้เป็นวิธีการที่ถูกต้องในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กเล็ก เพราะเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่ได้เห็น ได้ฟังบ่อยๆ ซ้ำๆ จนซึมซับและ

พัฒนาไปเป็นบุคลิกภาพ ดังที่ปัญญานันทะภิกขุ (2533 : 235-236) กล่าวว่า การอบรมเด็กนั้นต้องอย่าทำให้เป็นเรื่องหนักสำหรับเด็ก ควรทำให้เป็นเรื่องสนุกได้คิดสนใจไปด้วยในตัว ทุกโอกาสที่มีช่องทางจะแทรกความคิดเห็นที่ดีงามให้แก่เด็กแล้วอย่าได้ละโอกาสนั้น

1.3 ความต้องการของผู้ปกครองด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านการรู้จักช่วยเหลือตนเองคือข้อ 8 ได้แก่ จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง ($\bar{X} = 4.41$) โดยมีความต้องการให้ครูทำสิ่งต่างๆ แทนเด็กทุกกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความรวดเร็วและสวยงามในข้อ 9 น้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.59$) สำหรับการส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นนั้นพบว่า ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดในข้อ 2 จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักแบ่งปัน เสียสละช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{X} = 4.37$) และข้อ 1 ได้แก่ ฝึกเด็กให้รู้จักเกรงใจ เห็นอกเห็นใจ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ($\bar{X} = 4.29$) ซึ่งทั้ง 4 ข้อนี้เป็นวิธีการที่ถูกต้องเพราะเด็กในวัยนี้เริ่มเข้าสู่สังคมภายนอกเริ่มมีเพื่อน จึงควรฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตัวเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งกาย เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองเมื่ออยู่ในสังคมนอกบ้านได้ รวมทั้งสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามความเหมาะสม (ทิตินา แหมมณี และคณะ.2535 : 154) แต่เนื่องจากเด็กปฐมวัยยังอยู่ในช่วงที่เน้นตนเองเป็นศูนย์กลาง รักตนเอง จึงยังไม่รู้จักการแบ่งปัน ครูจึงต้องสอนเด็กให้เรียนรู้การรับและการให้ รู้จักแบ่งปัน และรักผู้อื่นนอกจากครอบครัว (นันทิยา น้อยจันทร์ .2548: 131 -133; อ้างอิงจาก Hidebrand. 1991 : 38-40) ในด้านการส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์รู้จักปรับตัว ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดคือข้อ 4 ฝึกเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเบื้องต้น เช่น การเข้าแถวรับประทานอาหารเช้า การทิ้งขยะให้ถูกที่ ($\bar{X} = 4.47$) ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะเมื่อเด็กต้องออกจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัวมาอยู่ในสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างตามใจมาโดยตลอดอาจกลายเป็นเด็กมีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคมใหม่ได้ ครูจึงต้องจัดประสบการณ์ที่เป็นการปูพื้นฐานให้เด็กมีจิตใจดี มีความอดทน ฝึกหัดนิสัยที่ถูกต้อง มีระเบียบวินัย นอกจากนี้ เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้บทบาทตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาความรู้สึกผิดชอบ และความร่วมมือกับผู้อื่น เรียนรู้ว่าสิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร เพื่อสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ทิตินา แหมมณี และคณะ.2535 : 154) สำหรับด้านการปฏิบัติตามมารยาทวัฒนธรรมไทยที่ดีงามนั้นพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดในข้อ 6 ฝึกเด็กให้พูดจาสุภาพ ใช้คำลงท้าย ครับ-ค่ะ และรู้จักพูด ขอบคุณ-ขอโทษ ได้เหมาะสมกับโอกาส ($\bar{X} = 4.85$) และข้อ 7 ฝึกเด็กให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกล่าวสวัสดีทักทาย แสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ ($\bar{X} = 4.81$) ซึ่งทั้ง 2 ข้อเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะวัฒนธรรม

ไทยได้รับการถ่ายทอดให้ผู้ใหญ่อบรมผู้น้อยให้รู้จักมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้ใหญ่ตามลำดับชั้น มิให้มีภาวะเท่าเทียมกันอย่างชาวตะวันตก เช่น การโบกมือทักทาย การยื่นคำหัวผู้ใหญ่ ซึ่งกิริยาเช่นนี้ ดูแข็งกระด้างและขาดความอ่อนโยนในสายตาของชาวไทย จนมีคำพูดว่า “เป็นเด็กไม่มีมารยาท” ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ครูอาจารย์ในฐานะผู้ใหญ่ใกล้ชิดเด็ก ที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมของ สังคมไทยให้แก่บุตรหลาน เช่น การกราบไหว้ เคารพบูชา รู้จักปฏิบัติในเรื่องของการขอบคุณ-ขอโทษ (รติชน พียรยสธ. 2543 : 24-25 ; อ้างอิงจาก สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2514)

1.4 ความต้องการของผู้ปกครองด้านสติปัญญา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความ ต้องการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในด้านการใช้ภาษามากที่สุดในข้อ 2 จัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา ได้ตอบ สัมภาษณ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนๆ ครู หรือบุคคลอื่นๆ ($\bar{X} = 4.62$) และข้อ 1 จัด กิจกรรมเล่านิทาน ให้เด็กร่วมตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.37$) ซึ่ง 2 ข้อนี้เป็นวิธีการที่ ถูกต้องเพราะเป็นการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ อย่างไรก็ตามการเล่านิทานนอกจากจะช่วยให้เด็ก เห็นแบบอย่างการใช้ภาษาที่ถูกต้องและพัฒนาไปสู่ทักษะทางภาษาด้านการอ่าน-เขียนที่ดีแล้ว ยังช่วย ให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยทดแทนความรู้สึกที่ขาดหายไป มีนิสัยรักการอ่านและช่วยปลูกฝัง คุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างที่น่าเลื่อมใสให้เกิดแก่เด็ก (จินตนา ไบการชุย. 2542 : 8) การพัฒนา ภาษาให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรให้ความสำคัญกับการอ่านมากขึ้น สำหรับด้านการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด นั้นพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กมากที่สุดคือข้อ 5 จัดกิจกรรมให้เด็กคิด แก้ปัญหาด้วยตนเองหรือแก้ปัญหาร่วมกับเพื่อนโดยมีครูคอยชี้แนะ ($\bar{X} = 4.54$) และข้อ 4 ครูตั้ง คำถามปลายเปิด เช่น “ทำไม” “อย่างไร” ให้เด็กตอบได้หลากหลายโดยไม่จำกัดความคิดเด็ก ซึ่ง 2 ข้อนี้เป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะการตั้งคำถามอย่างมีความหมายจะช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 42) ที่ว่า คำถามที่ดีจะช่วยให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงความรู้เก่า สู่ความรู้ใหม่ เป็นการเรียนอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ วีรี เกียสกุล (2530 : 23) กล่าวว่า การใช้คำถามที่ดีควรเป็นคำถามที่让孩子ค้นหาคำตอบ มิใช่เพียงตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ เท่านั้น แต่ควรใช้คำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กคิด ได้ใช้ความรู้หลากหลาย โดยผู้ใหญ่ควรช่วยกระตุ้นให้ เด็กคิด ให้เด็กได้ทดลองทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง และพร้อมที่จะตอบคำถามของเด็ก โดยไม่ต้องเป็นเรื่องราวคาญ (นันทา เทนธานี. 2534: 34) ส่วนด้านการส่งเสริมให้เด็กรู้จักการสังเกต เปรียบเทียบนั้น ผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กมากที่สุดในข้อ 8 จัดหาสื่อวัสดุของ จริงให้เด็กเรียนรู้เรื่องจำนวน เรื่องการเปรียบเทียบขนาด-ปริมาณ ($\bar{X} = 4.29$) ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการที่ ถูกต้องสอดคล้องกับลักษณะของพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเริ่มพัฒนาความเข้าใจ

เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ตัวเลข จำนวน ปริมาณ แต่ยังคิดหาเหตุผลไม่ค่อยได้ต้องอาศัย
ประสบการณ์จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็น สัมผัสได้ (हरषा निर्विषय.2535 : 38-39)

2. เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ที่มี
สถานภาพแตกต่างกันด้านความสัมพันธ์กับเด็ก คือเป็นบิดาหรือมารดาเด็กกับเป็นญาติ พบว่า
ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งความน่ารักน่าเอ็นดู และมีความงอกงามของพัฒนาการในทุกด้าน
อย่างรวดเร็ว บิดามารดาหรือญาติจึงต่างให้ความสำคัญและเอาใจใส่เป็นพิเศษ แต่เมื่อพิจารณาถึง
ความต้องการของผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดากับญาติที่น่าสนใจ พบว่าบิดามารดามีความต้องการให้
โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและด้านสังคมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสูงกว่าญาติ ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะว่าบิดามารดาไม่ได้มีความเป็นห่วงบุตรของตนเฉพาะปัจจุบันแต่มองถึงอนาคตของบุตรด้วย
เพราะถ้าบุตรมีพัฒนาการด้านร่างกายที่ดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่ต้องล้มหมอนนอนเสื่อ
เป็นประจำ บุตรย่อมมีกำลังในการแสวงหาความรู้ความคิดมาพัฒนาความสามารถของตนได้
อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2549ก :
7-9) กล่าวไว้ว่า ในการที่จะสร้างสติปัญญาให้แก่เด็กควรสร้างพลังที่จะมาบังคับบัญชาเสียก่อน
นอกจากนี้การที่เด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีครูดี เพื่อนดี ย่อมส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้าน
ต่างๆ ตามมาอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งความ
ต้องการของผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและด้านสังคมของเด็ก
ปฐมวัยนี้ สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ข้อแรกของการจัดการศึกษาปฐมวัยของเด็กอายุ
3-6 ปีคือ มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี มีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง
และมีสุขภาพจิตดีและมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ .2546ก : 13)

3. เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่มี
สถานภาพแตกต่างกันด้านจำนวนบุตร ด้านลำดับการเกิดของบุตร และด้านชั้นเรียนของบุตร พบว่า
ผู้ปกครองที่มีสถานภาพแตกต่างกันทั้ง 3 ด้านมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวน 1 คนมี
ความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยรวมในระดับสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวนตั้งแต่
2 คนขึ้นไป ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับที่ 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
ปฐมวัยโดยรวมในระดับสูงกว่าผู้ปกครองบุตรเกิดในลำดับอื่นๆ และผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้น
อนุบาล 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระดับสูงกว่าผู้ปกครองที่
มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองกลุ่มหลังนี้ผ่านการมีประสบการณ์เกี่ยวกับ
การส่งบุตรเข้าเรียนมาก่อน จึงมีเจตคติ และความต้องการแตกต่างไปจากผู้ปกครองกลุ่มแรก ดังที่

วรารณ รักรวิชัย (2535 : 30-34) กล่าวว่า ปรากฏการณ์ที่ผู้ปกครองพบมาทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าใจลูก และมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตรดีขึ้น เมื่อพิจารณาความต้องการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเป็นรายด้านของผู้ปกครองที่มีสถานภาพต่างกันด้านจำนวนบุตร ด้านลำดับการเกิดของบุตร และด้านชั้นเรียนของบุตร พบว่าผู้ปกครองที่มีสถานภาพแตกต่างกันทั้ง 3 ด้านมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยพบว่าผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตร 1 คนมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและด้านสังคมของเด็กสูงกว่าผู้ปกครองที่มีจำนวนบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับที่ 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและด้านสังคมของเด็กสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับอื่นๆ และผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1 มีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและด้านสังคมของเด็กสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรกำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวน 1 คน และผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับที่ 1 มีความกังวลว่าเมื่อบุตรของตนต้องไปอยู่ร่วมกับเด็กจำนวนมากในโรงเรียน อาจไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ดังที่บุตรเคยได้รับจากที่บ้าน จึงมีความต้องการให้โรงเรียนดูแลเอาใจใส่บุตรของตนสูงกว่ากลุ่มผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ อธิกุลสินธ์ (2547 : 61) ที่พบว่าปัจจัยด้านจำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับปัญหาการเลี้ยงดูเด็กทุกด้านโดยเฉพาะด้านสังคม ขณะเดียวกันผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1 ก็มีกังวลสูงเกี่ยวกับการที่บุตรต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ในโรงเรียน ทั้งด้านอาหารการกิน ที่หลับนอน รวมทั้งการเข้ากับครูและเพื่อนๆ ในทางกลับกันผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับอื่นๆ และผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 ต่างมีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้ปกครองที่มีบุตรเกิดในลำดับอื่นๆ และผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนชั้นอนุบาล 2 เห็นว่าเมื่อเด็กเรียนสูงขึ้นโตขึ้น หรือเมื่อเด็กต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กต้องรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนมากขึ้น รู้ว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำมากขึ้น เพราะถ้าเด็กโตขึ้นแล้วมีแต่กำลังแต่ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่สามารถควบคุมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมแล้ว จะทำให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นลำบากและไม่สามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยจะสังเกตได้ว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่างให้ความสำคัญและมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนในระดับมาก แต่ทั้งนี้ยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้องนักในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เห็นได้จากการที่ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริม

พัฒนาการเป็นรายด้านมากกว่าการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม เช่นพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนโดยให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายวิชา เน้นการอ่านเขียน การบวกลบเลข ($\bar{X} = 4.14$) มากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยผ่านการเล่น เช่น เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นต๋อบล็อก ($\bar{X} = 3.53$) และพบว่าผู้ปกครองมีความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนด้านร่างกายน้อยกว่าพัฒนาการด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งที่จริงแล้วการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายในเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2549ก : 7-8-9) ที่ว่า พัฒนาการด้านร่างกายเป็นด่านแรกของกระบวนการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางร่างกาย ความสามารถในการเคลื่อนไหว และการทำงานประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ส่งผลต่อระบบประสาทในการเรียนรู้ของมนุษย์ จึงเป็นประตูทางเข้าที่ตรงสุดในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและพัฒนาการด้านอื่นๆ ตามมา เด็กที่ได้รับการบริหารมือและเท้า ได้ลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองจึงเท่ากับได้พัฒนาสมองโดยตรง สอดคล้องกับกมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี (2547 : 59-60) ที่ว่า ในขณะที่เด็กได้ปีนป่าย เล่นน้ำ เล่นทราย ได้หยิบจับบล็อกมาต่อเป็นรูปร่างต่างๆ ด้วยตนเองหรือเล่นร่วมกับเพื่อนๆ เด็กต้องใช้การคิด การตัดสินใจ เมื่อกระทำบ่อยๆ จึงเป็นการฝึกฝนไหวพริบ ฝึกการสังเกต รู้จักสร้างกลยุทธ์ การวางแผน การแก้ปัญหา นอกจากนี้เด็กจะได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้ความผิดหวัง การช่วยเหลือแบ่งปัน ฝึกความอดทน และมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น ตลอดจนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินพัฒนาสมองได้ครบถ้วนตามชีวิตจริงที่ควรมี ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพแท้จริงจึงควรให้การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านแบบบูรณาการควบคู่ไปกับการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องในฐานะผู้มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนไทยต่อเนื่องจากโรงเรียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต 1 และผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี เขต1 ดังนี้

1. ด้านร่างกาย สถานศึกษาทุกแห่งควรตระหนักถึงการรณรงค์ให้เด็กรับประทานอาหารเช้าเป็นประจำ ไม่ควรมีการจำหน่ายขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลมในสถานศึกษา ตลอดจนมีการควบคุมการรับประทานอาหารหวานจัดของเด็กในสถานศึกษาเพื่อสร้างเสริมโภชนาการที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย
2. ด้านอารมณ์และสังคม ควรจัดให้มีการพัฒนารูปแบบการฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัย รู้จักการใช้เหตุและผล พุดจาให้สุภาพเรียบร้อย และมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่

3. ด้านสติปัญญา ควรจัดป้ายนิเทศหรือจัดสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการพัฒนาภาษา และวิธีการเรียนรู้ภาษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

4. ด้านอื่นๆ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และทำกิจกรรมร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจด้านการศึกษา ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน บ้าน และคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภูมิภาคอื่น หรือในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. ควรมีการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ควรมีการศึกษาการให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

4. ควรมีการศึกษาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่ได้รับสิ่งแวดล้อมเชิงบวกในโรงเรียน

5. ควรมีการเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนที่มีสถานภาพแตกต่างกันด้านอื่นๆ อีกเช่น การศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลพรวรรณ ชีวพันธุ์ศรี. (2547). *เกราะแห่งชีวิตและครอบครัว*. กรุงเทพฯ: ทวินทรีเพรส
- กมล ลาพูน. (2542). *ความต้องการของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนอนุบาลเกี่ยวกับการจัดบริการดูแล*
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา*.
 กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร
- _____. (2546ก). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2546ข). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *ร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับก่อนประถมศึกษา*
 พ.ศ.2549-2558. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542ก). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2542ข). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- จกมล เกษตุ้ม. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย*
กับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในตำบลสวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
 (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2547, มกราคม). *การวิจัยครอบครัว*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 8(1): 13.
- จินตนา ไบการชุ่ย. (2542). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
 กรุงเทพมหานคร.
- ฐศรี วงศ์รัตน. (2546). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต
 การพิมพ์.
- ดุขี โยเหลา. (2535). *รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กใน*
ประเทศไทยโดยใช้วิธีเมต้า. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวิล รักชลธิ. (2526). *การศึกษาพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลแบบสังคมเด็กก่อนวัยเรียน เขต*
บางกะปิ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

- ทวี สุรเมธี. (2521). *ความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร*. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนัย อุดมพันธ์. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ทิพวรรณ อธิกุลสินธ์. (2547). *การศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง
ในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นของการเคหะแห่งชาติ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา
ปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ทิตนา แชมมณี และคณะ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย*. กรุงเทพฯ:
โครงการเผยแพร่งานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นโยบายและการพัฒนา. (2547). *ยุทธศาสตร์จังหวัด ปี 47 - 50 : สภาพทั่วไปและการวิเคราะห์
สภาพแวดล้อม*. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.e-nonthaburi.com/Content/ShowContent.asp?ContentID=90>
- นันทา เทนธานี. (2534). *การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและ
พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2548). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: นิตินัย.
- นันทิยา รักตประจิต. (2548). *การศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา
ปฐมวัยของกองทัพอากาศ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา วิทยาภรณ์. (2546, ตุลาคม). *ทัศนะการศึกษาปฐมวัย : ผู้บริหารกับการศึกษาปฐมวัย*.
วารสารการศึกษาปฐมวัย. 7(4): 7.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). *เอกสารประกอบการเรียนวิชาวัดผล 401 การวัดประเมินการ
เรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่)*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัญญานันทะภิกขุ. (2533). *รักลูกให้ถูกทาง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- ปิยะลักษณ์ สิมะแสงยาภรณ์. (2534). *โลกของคนตัวเล็ก*. กรุงเทพฯ : แพลนพับลิชชิง
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). *การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ในเอกสารการบรรยาย ชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจอดพร รัตนพันธุ์. (2546). *เส้นทางโรงเรียนวิถีพุทธ*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2549, จาก http://www.moe.go.th/main2/article/artical_banjerdporn/school_bud.html # ภาพสรุป
- ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3 – 5 ปี) : แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2549, จาก http://www.onec.go.th/publication/4206001/early_a1.htm
- ภิญโญ ถวิลวัฒน์. (2549, พฤษภาคม). เสริม EQ ให้เจ้าตัวเล็กกันเถอะ. *รักลูก*. 24(280): 186.
- มยุรี กันทะลือ. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่พูดภาษาถิ่น*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 1-8*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2539). *พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2548). *การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย = Provision of Experiences for Preschool Children หน่วยที่ 1-6*. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2549ก). *การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย = Provision of Experiences for Preschool Children หน่วยที่ 7 - 11*. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2549ข). *การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย = Provision of Experiences for Preschool Children หน่วยที่ 12 - 15*. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุวดี เทียมประสิทธิ์. (2536). *การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: แสงประกายการพิมพ์.
- เยาวนุช ทานาม. (2546). *ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีน*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2525). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.

- เยาวลักษณ์ หาญศิริพงศ์. (2532). *ปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (วิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนาวดี รอดภิรมย์. (2533). *การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รติชน พียรยสดี. (2543). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- ราศรี ทองสวัสดิ์. (2533). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยศึกษา : ฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทย* รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรนุช เสนิงค์ ณ อยุธยา. (2547: 83). *ความต้องการของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2535). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- วาสนา พรหมทอง. (2545). *การศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรี เกียสกุล. (2530). *เปรียบเทียบความสามารถทางการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับแบบฝึกทักษะใช้เกมและแบบฝึก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2537). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ธีธัญกุล. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมเด็จพระญาณสังวร. (2516). *คำบรรยายวิชาพื้นฐานวัฒนธรรมไทย เรื่อง พระพุทธศาสนา กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สายวริน จินนุณี. (2541). *การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิ์ วงศ์สวัสดิ์. (2532). *การอบรมเลี้ยงดูเด็ก*. มหาสารคาม : คณะวิชาครุศาสตร์วิทยาลัยครูมหาสารคาม.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พัทธสินสุข. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย : ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลีย*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2549, จาก http://www.Onec.go.th/publication/4306009/work_am.pdf
- สุชา จันทน์เอม. (2536). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- _____. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- สุวัฒน์ มุทเมธธา. (2523). *การเรียนการสอนในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี เขต1. (2549). *ทำเนียบสถานศึกษา ปี 2549*. นนทบุรี: สำนักงานฯ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *นโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2545-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ
- हरषा निल्वीषीर. (2535). *ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี รังสินันท์. (2524). *การสังเกตและการฝึกงานพฤติกรรมของเด็ก*. กรุงเทพฯ: จุฬินไทย.
- Arlin, M. (1997). *The Science of nutrition*. 2nd ed. New York: Nacmillan.
- Blood, W. (1996, September). The role of name writing in children's literacy acquisition. *Dissertation Abstracts*. University of Virginia. 5(9): 21
- Bowley, A.H. (1975). *Natural Development of the Child*. Edinburgh and London: E & S. Livingstore.
- Good, C.V. (1945). *Dictionary of Education*. New York: Mc Graw – Hill Book.
- Grotberg. (1979). *The Parental role in Education and Child Development in Doxiadis, Spyos*. New York: The Child in the World Tomorrow : A Window into the Future. Pergamon.
- Hostler, P. (1965). *The Child's world*. Middlesex, Penguin Books.

- Hurlock, E.B. (1959). *Developmental Psychology*. 2nd ed. New York: Mc Graw – Hill Book.
- _____. (1972). *Child Development (Fifth Edition)*. Kogakusha: Mc Graw – Hill Book.
- Hymes, J.L.Jr. (1969). *Early childhood education: An introduction to the program*. Washington D.C.: The National Association for Education of Young Children.
- Katz, L.G. (1994, April). *The Project Approach*. Retrieved November 18, 2006, from <http://ceep.cre.uiuc.edu/eecearchive/digests/1994/lk-pro94.html>
- Leeper, S.H.; Witherspoon, R.L.; & Barbara. (1984). *Good Schools for Young Children*, 5th ed. New York : Macmillan.
- Mcdowell, R.; & Flohr, C. (1981). *A Concise Introduction to Music Listening for Young Children*. California: Wadsworth.
- Mussen, P.H. (1963). *The Psychological Development of The Child*. New York: Engle Wood Cliffs.
- Woolfolk, A.E. (1995). *Education Psychology*. Boston: Allyn & Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

- 1 ดร. รุ่งเรือง สุขภิรมย์ ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- 2 ผศ. รัตนา จีวแหลม อาจารย์สอนภาควิชาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- 3 ผศ. วารุณี สกุลภารักษ์ ครูปฐมวัยฝ่ายกิจกรรมนักเรียนและประกันคุณภาพ
โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

ภาคผนวก ข
รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียนวัดลานนาบุญ
2. โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ
3. โรงเรียนวัดแดง
4. โรงเรียนวัดประหารังสรรค์
5. โรงเรียนชุมชนวัดส้มเกลี้ยง
6. โรงเรียนวัดทองพลู

ภาคผนวก ค

- รายละเอียดกรอบเนื้อหาของแบบสอบถาม
- แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

รายละเอียดกรอบเนื้อหาของแบบสอบถาม

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 3 - 27)
2. ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2549ก : 7-16) วราภรณ์ รักวิจัย (2535 : 83 - 87) พรรษานิธิเชียร (2535 : 38-39) กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 223 - 225) ยุวดี เทียรหมประสิทธิ์ (2536 : 18 - 24) และนันทิยา น้อยจันทร์ (2548 : 131 - 133)
4. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของวรรณุช เสนิงค์ ณ อยุธยา (2547 : 109 - 112) ทิพวรรณ อธิกุลสินธุ์ (2549 : 75 - 78) และนันทิยา รักตประจิต (2549 : 250 - 254)
5. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ
6. นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามทั้งหมด 3 ตอน ดังต่อไปนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านความสัมพันธ์กับเด็ก จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร และชั้นเรียนของบุตร
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ เกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ปกครองมีความต้องการมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการมาก	ให้ 4 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการน้อย	ให้ 2 คะแนน
ผู้ปกครองมีความต้องการน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย	
4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

ทั้งนี้เนื้อหาข้อคำถามของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน จะมีทั้งหลักการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยอิงตามกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดังข้อรายละเอียดต่อไปนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายเกี่ยวกับ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การมีทักษะกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก
2. การมีสุขภาพแข็งแรง
3. การรู้จักรักษาความปลอดภัยและมีสุขนิสัยที่ดี

รายละเอียดในข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาของ 3 องค์ประกอบดังนี้

- ด้านการมีทักษะกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ การจัดกิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมในร่ม
- ด้านการมีสุขภาพแข็งแรง ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านโภชนาการ และการพักผ่อน
- ด้านการรู้จักรักษาความปลอดภัยและมีสุขนิสัยที่ดี ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีเล่นอย่างปลอดภัย และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย

พัฒนาการด้านอารมณ์ หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์เกี่ยวกับ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
2. การควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
3. การมีคุณธรรม จริยธรรม

รายละเอียดในข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาของ 3 องค์ประกอบดังนี้

- ด้านการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกร่วมกับเพื่อนๆ และจัดแสดงผลงานของเด็ก
- ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้การมีวินัย เรียนรู้การใช้เหตุและผล และการให้แรงเสริม
- ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมเล่านิทาน

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมเกี่ยวกับ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
2. การมีปฏิสัมพันธ์รู้จักปรับตัว
3. การปฏิบัติตามมารยาทวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

รายละเอียดในข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาของ 3 องค์ประกอบดังนี้

- ด้านการรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้การช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่น
- ด้านการมีปฏิสัมพันธ์รู้จักปรับตัว ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นและกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้กฎระเบียบสังคมเบื้องต้น
- ด้านการปฏิบัติตามมารยาทวัฒนธรรมไทยที่พึงงาม ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้การแสดงออกด้านพฤติกรรมวาจาที่เหมาะสมกับบุคคลและเหตุการณ์ตามวัฒนธรรมไทย

พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การใช้ภาษา
2. การรู้จักคิด
3. การสังเกตเปรียบเทียบ

รายละเอียดในข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาของ 3 องค์ประกอบดังนี้

- ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมเล่านิทาน จัดกิจกรรมสนทนา และจัดสภาพแวดล้อม
- ด้านการรู้จักคิด ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กตอบคำถาม และกิจกรรมให้เด็กลงมือปฏิบัติ
- ด้านการสังเกตเปรียบเทียบ ได้แก่ การจัดหาสื่อ จัดสภาพแวดล้อม และพาเด็กไปทัศนศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรื่อง

ความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ในการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะนำมาวิเคราะห์ประมวลเป็นภาพรวม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ใช้พิจารณาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองต่อไป

แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. ท่านมีความสัมพันธ์กับเด็กในฐานะ

() บิดาหรือมารดา () ญาติ

2. จำนวนบุตรของท่าน

() 1 คน () ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

3. บุตรของท่านเป็นบุตรคนที่

() บุตรคนที่ 1 () อื่นๆ

4. ปัจจุบันบุตรของท่านเรียนอยู่ชั้น

() อนุบาล 1 () อนุบาล 2

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองและลำดับความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

คำชี้แจง กรุณาอ่านคำถามที่ละข้อ และพิจารณาว่าท่านมีความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานท่านในระดับใด โดยใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่เห็นว่าตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว มี 5 ระดับ คือ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อยมาก และ 1 = น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ระดับความต้องการ				
		← มาก		น้อย →		
		5	4	3	2	1
1.	จัดหานมให้เด็กดื่มเป็นประจำ	/				

หมายความว่า ท่านมีความต้องการให้โรงเรียนจัดหานมให้เด็กดื่มเป็นประจำในระดับมากที่สุด

การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

ข้อ	รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ระดับความต้องการ				
		มาก		น้อย		
		5	4	3	2	1
1.	จัดกิจกรรมให้เด็กได้วิ่งเล่น ออกกำลังกายที่สนามกลางแจ้ง					
2.	จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นปั้นดินน้ำมัน จิกปะ ตัด ระบายสี					
3.	จัดกิจกรรมให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในห้องเรียน เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะ					
4.	ให้เด็กฝึกคัดเขียนตัวหนังสือตามรอยประ อย่างน้อยวันละ 1-2 หน้า					
5.	จัดหาขนมกรุบกรอบหรือลูกกวาดให้เด็กรับประทาน					
6.	จัดหาอาหารที่มีประโยชน์และถูกหลักอนามัยให้เด็กรับประทาน					
7.	จัดเวลาให้เด็กนอนพักกลางวันอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง					
8.	จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักวิธีเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย เช่น การเล่นปีนป่าย เล่นน้ำ เล่นทราย					
9.	ฝึกเด็กให้รู้จักดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น การล้างมือ บ้วนปาก แปรงฟัน					
10.	จัดกิจกรรมให้เด็กวาดภาพ ขีดเขียนอิสระบนกระดาษเปล่า					

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

ข้อ	รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ระดับความต้องการ				
		← มาก		น้อย →		
		5	4	3	2	1
1.	จัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกร่วมกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน เช่น ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี					
2.	จัดแสดงผลงานของเด็ก เช่น ภาพวาด งานปั้น เพื่อให้เด็กชื่นชม ภาคภูมิใจในผลงาน					
3.	สอนเด็กให้รู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายให้เหตุผลเช่น เด็กไม่ควรวิ่งในห้องน้ำเพราะจะลื่นหกล้ม					
4.	จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการมีวินัยในตนเอง เช่น หยิบของมาเล่นแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย					
5.	ครูซักถามเหตุผลเด็กทุกครั้งที่เห็นเด็กแสดงพฤติกรรมหรือวาจาไม่เหมาะสม					
6.	เล่นนิทานสอนใจให้เด็กเห็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดี					
7.	เมื่อเด็กกระทำผิด ครูจะกล่าวตักเตือน อบรมสั่งสอนชี้แนะการปฏิบัติที่เหมาะสมให้แก่เด็ก					
8.	สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กในทุกๆ กิจกรรมการเรียนการสอน					
9.	เมื่อเด็กกระทำผิด ครูต้องลงโทษให้หลานจำเข้าทำนองว่า “ รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี”					
10.	เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมหรือวาจาที่ดี ครูจะให้แรงเสริมเช่น ประทับมือให้ กล่าวคำชมเชย					

การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

ข้อ	รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ระดับความต้องการ				
		← มาก		น้อย →		
		5	4	3	2	1
1.	ฝึกเด็กให้รู้จักเกรงใจ เห็นอกเห็นใจ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
2.	จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักแบ่งปัน เสียสละช่วยเหลือผู้อื่น					
3.	ฝึกเด็กให้รู้จักช่วยเหลือและรักสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน เช่น อุปกรณ์ศิลปะ เครื่องเขียน ของเล่น					
4.	ฝึกเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเบื้องต้น เช่น การเข้าแถวรับอาหาร การทิ้งขยะให้ถูกที่					
5.	จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติคนเดียว ปฏิบัติเป็นกลุ่ม หรือปฏิบัติกับเพื่อนทุกคนในห้องเรียน					
6.	ฝึกเด็กให้พูดจาสุภาพใช้คำลงท้าย ครับ-ค่ะ และรู้จักพูดขอบคุณ-ขอโทษได้เหมาะสมกับโอกาส					
7.	ฝึกเด็กให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกล่าวสวัสดีทักทาย และแสดงความเคารพผู้ใหญ่การไหว้					
8.	จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง					
9.	ครูทำสิ่งต่างๆ แทนเด็กในทุกกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อความรวดเร็วและสวยงาม เช่น การระบายสี					
10.	จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยและวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์					

การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ข้อ	รายการที่ต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติ	ระดับความต้องการ				
		← มาก น้อย →				
		5	4	3	2	1
1.	จัดกิจกรรมเล่นนิทานและให้เด็กร่วมตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น					
2.	จัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาโต้ตอบ สัมภาษณ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนๆ ครูหรือบุคคลอื่นๆ					
3.	จัดมุมหนังสือ นิทาน มีป้ายคำบอกชื่อสิ่งต่างๆ ให้เด็กอ่านอย่างอิสระ					
4.	ครูตั้งคำถามปลายเปิดเช่น “ทำไม” “อย่างไร” ให้เด็กตอบได้หลากหลาย โดยไม่จำกัดความคิดเด็ก					
5.	จัดกิจกรรมให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง แก้ปัญหาร่วมกับเพื่อน โดยมีครูคอยชี้แนะ					
6.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายวิชา เน้นการอ่าน-เขียน, การบวก-ลบเลข					
7.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น เช่น เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นต่อบล็อก เป็นต้น					
8.	จัดหาสื่อวัสดุของจริง ให้เด็กเรียนรู้เรื่องจำนวน เรื่องการเปรียบเทียบ ขนาด-ปริมาณ					
9.	พาเด็กไปศึกษานอกห้องเรียนตามความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้การสอน เช่น ทยานพาหนะ					
10.	จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้การสอน เช่น เรื่องร่างกายของเรา					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่าน

1. โปรดเรียงลำดับความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการเด็กของท่าน (1 = ลำดับแรก, 2 = ลำดับสอง, 3 = ลำดับสาม, 4 = ลำดับสุดท้าย)

☐ ด้านร่างกาย เพราะ

☐ ด้านอารมณ์ เพราะ

☐ ด้านสังคม เพราะ

☐ ด้านสติปัญญา เพราะ

2. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวรัตนา กิจเกื้อกูล
วัน เดือน ปีเกิด	10 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอสามพันหวงส์ กรุงเทพฯ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	57/49 ถ.งามวงศ์วาน ต.บางเขน อ.เมือง จ. นนทบุรี 11000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอัครวิทยภาพสมอง (MRC) นนทบุรี 150/92 ถ.รัตนธิเบศร์ ต.บางรักน้อย อ. เมือง จ. นนทบุรี 11000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) วิชาเอกภาษาอังกฤษ เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2545	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป. บัณฑิต) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2549	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ